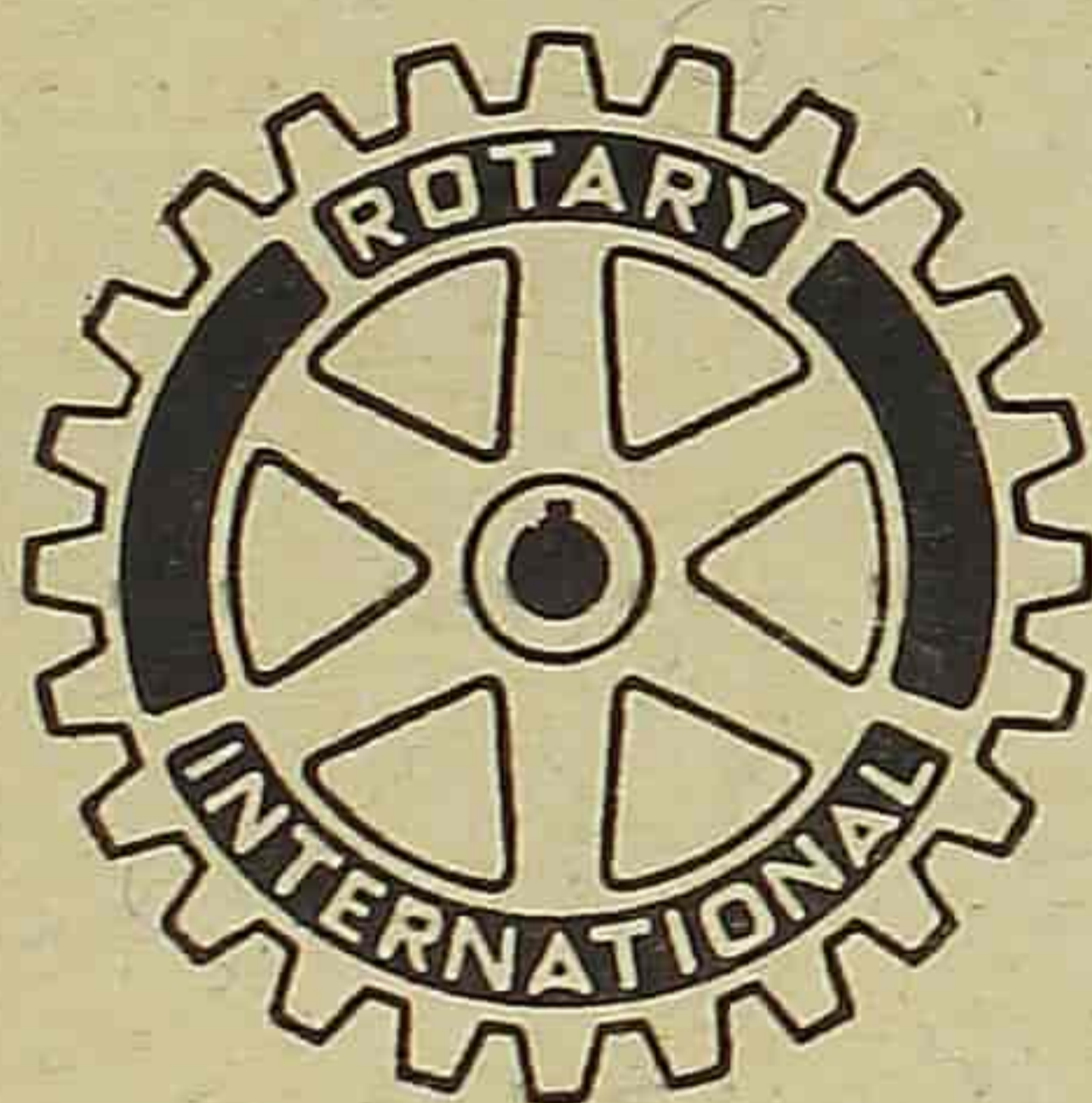

JUGOSLOVENSKI ROTAR

SEPTEMBAR

1933

BEOGRAD

САДРЖАЈ:

	Стр.
Треће писмо гувернера 77 дистрикта председницима и тајницима Р. К. <i>Др. Милан Стојадиновић</i>	1
Lozanska konferencija rotara za Evropu, Afriku i Malu Aziju . . . . . <i>D. V. Monblanac</i>	3
О међународном језику . . . . . <i>Stevan Živanović</i>	16
Istorija rotarstva u Jugoslaviji: II. Osnivanje kluba u Zagrebu . . . . . <i>Ing. Radovan Alaupović</i>	20
Бугарски привредници у Југославији . . . . . <i>М. Ј. Стојановић</i>	22
Život rotary klubova u Jugoslaviji . . . . . <i>Dr. V. K.</i>	23
Rotarska bibliografija . . . . . <i>R.</i>	29
Život R. I. izvan Jugoslavije . . . . . <i>Dr. V. K.</i>	30

CONTENTS:

III Monthly Letter of the Governor of the 77 th District . . . . . <i>Dr. Milan M. Stojadnović</i>	1
II Regional Rotary conference in Lausanne . . . . . <i>D. V. Monblanac</i>	3
About the International language . . . . . <i>Stevan Živanović</i>	16
History of Rotary Movement in Yugoslavia (II. Foundation of Zagreb club) <i>Ing. Radovan Alaupović</i>	20
Bulgarian Economists in Yugoslavia . . . . . <i>Milan J. Stojanović</i>	22
Life of Rotary clubs in Yugoslavia . . . . . <i>Dr. V. K.</i>	23
Rotary Bibliography . . . . . <i>R.</i>	29
R. I. Life outside Yugoslavia . . . . . <i>Dr. V. K.</i>	30

ТРЕЋЕ ПИСМО ГУВЕРНЕРА 77 ДИСТРИКТА ПРЕТСЕДНИЦИМА И ТАЈНИЦИМА Р. К.

Београд, 10 септембра 1933

Драга браћо ротари,

1) Лепи дани у Лозани прошли су. Регионална конференција, под претседништвом Томсена, пожњела је потпун успех. Био је присутан и сам претседник свих ротара: Џон Нелсон, који је брзо освојио симпатије учесника. Предавања, у којима су третирана поглавито економска питања — знак времена! — била су интересантна. Састанци у професионалним групама дали су могућност за детаљније дискусије о појединим предметима. Заједнички ручкови, излети, небезани разговори ван званичних састанака, унели су тон пријатељства и другарства, који је својствен само ротарима. Једном речју, у Лозани се могла, лепо осетити величина ротарске породице широм целог света и уживати духовна храна високих ротарских начела. А све то било је у једној необично пријатној средини, на обалама величанственог језера, у прекрасној земљи Швајцарској. Швајцарски другови ротари, са гувернером г. Бајо-ом и са претседником организационог комитета г. Брантом на челу, много су допринели, да је конференција тако сјајно успела. И ако су из Југославије свега два клуба била заступљена — загребачки и београдски — са укупно 6 чланова, ипак су оби узели врло видног учешћа у целокупном раду тако, да ће њихово присуство бити забележено у анализима Конференције. Они наши другови, који нису имали срећу да виде Лозану, наћи ће у »Југословенском Ротару« један доста опширан опис догађаја, од специалног репортера, са неколико фотографских снимака симпатичног секретара загребачког клуба, Драгана Томљеновића.

2) Пре почетка конференције, која је званично трајала од 27—30, заседао је Европски Саветодавни Одбор (Е. А. С.), од 24—26 августа. Под претседништвом Ото Белера а у присуству самог претседника Џона Нелсона, двојице потпредседника: Дипереа и Скофилда и генералног секретара Периа, претресан је читав низ врло интересантних питања из области ротарске теорије и праксе. Пошто одлуке седница Е. А. С. по правилу нису намењене широј јавности, а пошто је, сем тога обичај, да се саопштења чине тек на основу утврђеног запи-

сника, који међутим још није готов — то ћу се и ја на извесне одлуке Е. А. С. вратити у моме идућем месечном писму.

3) Ротарски живот у нашој земљи био је нешто попустио за време летњих месеци. Приметио сам, да ми је општење са извесним клубовима било отежано, па чак и недељне извештаје и извештаје о фреквенцији примао сам од по неких клубова врло неуредно. Ја разумем, да за време летњег одмора нема оне потребне уредности у долажењу у клуб и да много што шта може тада да буде занемарено, али сматрам за дужност, да скренем пажњу свима клубовима, па и оним у најтоплијим крајевима, да је апсолутно потребно редовно одржавати састанке. Може се можда променити локал, изаћи негде у најближу околину, али састанке треба ипак држати. Не састају се ротари само ради себе самих, чланова, који су из једног истог места, већ и ради оних, који дођу да њихов клуб посетите и нова пријатељства и везе стекну. Баш лети су врло честа таква путовања свих ротара.

Но лето је сада већ прошло, изговора више никаквог не може да буде и зато треба настати, да се појача уредно похађање састанака, а такође и да се достигне већа уредност у слању извештаја и у одговарања на упућена писма. За претседнике и секретаре нема одмора, ни извине у томе погледу!

4) Још не видим из извештаја, да је нешто озбиљније учињено, да се у свима нашим клубовима повећа број чланова. То је апсолутно потребно. Повећањем броја чланова шири се ротарска идеја и даје већа снага за њен коначан успех. При овоме скрећем пажњу, да би сваки претседник требао да има једну листу (списак) свих класификација којих у опште има у његовом месту. Чим ту листу утврди, нека изврши поређење са класификацијама, које већ у његовом клубу постоје. Из тога поређења видеће: које су класификације непопуњене. Њих онда треба стално имати у виду и што пре попуњити. Ово је најбољи пут за попуњавање и повећање броја чланова. Код нас скоро редовно бива обрнуто: прво нађемо згодног човека, па му после тражимо класификацију (често пута незгодну!). Један ротари клуб треба да је слика свих друштвених група и звања у томе месту.

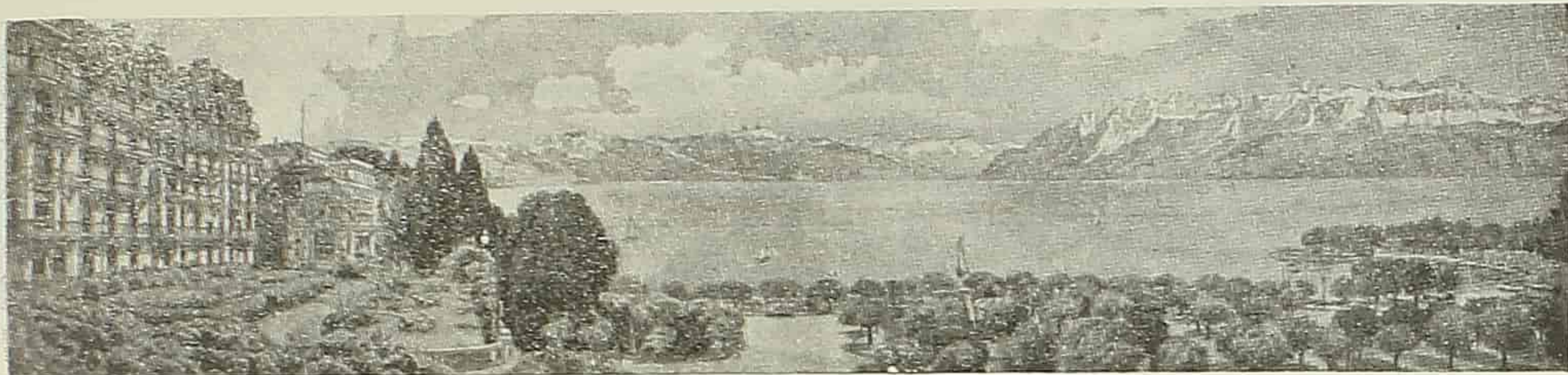
5) Припремне радове на оснивању новог клуба у Цељу поверио сам да и даље води брат др. Иван Слокар, претседник Р. К. Љубљана, који је овај посао већ раније био започео и како сам извештен, изгледа да ће га ускоро привести побољном резултату.

6) Пријатно ми је, што сам могао констатовати, да је наш месечни орган, „Југословенски Ротар“ наишао на добар пријем код свих ротара, па не само у земљи, него — како сам се уверио сада у Лозани — и у иностранству. Сви моменти ме упућују на то, да би његову садржину требало проширити и увећати, држећи се и даље принципа, да поједини чланци ипак не смеју бити дугачки. Ја сам стога решио, да број страна нашег часописа повећам, почев од овог броја, и то од 16 на 32. А претплата на лист остаје и даље иста.

Са срдчним ротарским поздравом,

Др. Милан Стојадиновић

Губернер 77. дистрикта

LOZANSKA KONFERENCIJA ROTARA
ZA
EVROPU, AFRIKU I MALU AZIJU

750 delegata

●
Celo predsjedništvo Rotary International na okupu,
sa predsjednikom NELSONOM

●
Poslanica oca Rotarstva

Rotary grada Lausanne, to se mora odmah podvući, dočekali su srdačno i toplo, kao i sa retkom predusretljivošću svoje drage goste — braću Rotare iz sviju krajeva Evrope, Afrike i Male Azije, kojih je bilo došlo na ovaj međunarodni sastanak od preko sedam stotina pedeset lica!

Ovaj ogroman broj prisutnih najbolji je dokaz, ne samo uzajamne ljubavi i saradnje medju braćom Rotarima, već i interesovanjem za pitanja, koja su se na sednicama ovog sastanka raspravljala.

Po narodnostima, broj članova koji su zvanično predstavljali svoje respektivne oblasne organizacije, bilo je, kao što je i razumljivo, najviše zastupljeno Švajcaraca sa 178 članova; za njima dolaze: Francuzi sa 87; Englezi sa 58; Italijani 28; Holandjana 15; Madjara 15; Belgijanaca 10; Egipćana 11; Austrijanaca 9; Nemaca 9; Danaca 14; Španjolaca 7; Jugoslovena 6; Čehoslovaka 6; Luksenburgovaca 3; Švedjana 2; Severo-Amerikanaca 2; Kanadjana 2; Argentinaca 2; Alžerijanaca 2; dok su: Brazilijska, Finlandija, Indija (engleska), Letonija, Norveška, Palestina, Portugalija, Rumunija, Salvador i Rodos bili zastupljeni sa po jednim, zvaničnim, predstavnikom. Svega je, dakle, zvaničnih predstavnika bilo 476 lica, dok su ostali uveličali svojim ličnim prisustvom, ovu retku, uzajamno bratski raspoloženu, međunarodnu manifestaciju.

Od Jugoslovena bili su uzeli zvaničnog učesća na konferenciji, sem g. Dr. Milana Stojadinovića, bivšeg Ministra Finansija i Guvernera 77-og okruga, još i g. g. Rad. Alaupović ingénieur, predsjednik R. C. Zagreb; Otto Heinrich, veletrgovac gradje, Zagreb; Vlad. Leustek, advokat i past-president R. C. Zagreb; D. Tomljenović, sekretar R. C. Zagreb i Dr. Milovan Zoričić, član međunarodne Komisije u Sarskoj oblasti, član R. C. Zagreb.

Program konferencije je bio ispunjen vrlo interesantnim pitanjima, većim delom ekonomske prirode.

POČETAK RADA

Još u nedelju, 27 avgusta, sastao se Komitet Konferencije, koji je imao za zadatak da primi sve prestavnike Rotary-International. Istoga dana, u hotelu „Lausanne-Palace“, prisutnima je bio priredjen naročiti prijem od strane zvaničnih prestavnika Lozanske Opštine. Tom prilikom, kao i obično, izmenjano je nekoliko pozdravnih govora od strane predsednika lozanskog Rotary Kluba, kao i kmeta grada Lozane, rotara E. Gaillard-a.

U ponedeljak, 28 avgusta, na jedan vrlo svečan način otvorena je skupština Rotary-International u velikoj dvorani gradskog kazališta, pred dupke punom salom najotmenijeg sveta.

Tom prilikom jedan poveći broj uglednih ličnosti uzeo je reč da pozdravi ovaj medjunarodni sastanak Rotary-International-a.

Tako se g. Paul Baillod, iz Neuchâtel-a i Guverner 54-og distrikta, u ime švajcarskih rotara, najtoplije zahvalio na lepom odzivu i mnogobrojnom prisustvu članova iz sviju delova sveta. Uzgred je g. Baillod uputio zahvalnost Vladi Federalnog Saveza na pažnji, prema radu Rotary-International, na čijoj je konferenciji Federalna Vlada izvolela, u znak njene pažnje, da uputi g. Pilet-Golaz, potpredsednika Federalnog Saveta, da svojim prisustvom uveliča otvaranje ove svečane sednice Rotary-International.

Tako isto, g. Baillod je uputio svoje pozdrave i zvaničnim pretstavnicima Društva Naroda i Medjunarodnog Biroa Rada, koji su, takodje, bili prisutni, kao i pretstavniku Višeg Federalnog Suda u Lozani i zvaničnim prestavnicima Kantonalnih i gradskih vlasti.

G. Baillod u svom daljem govoru veli: da je osobito sretan, što ima čast da otvori ovu konferenciju medjunarodnog karaktera nadajući se, da će njen privatni karakter doprineti više, i bolje poslužiti interesima celine, nego li dosadanje mnogobrojne konferencije organizovane od strane zvaničnih prestavnika, čiji egoistični interesi nisu nikada mogli biti saobraženi sa interesima opšte narodnim.

Posle pozdravnog govora g. Baillod-a uzeo je reč: g. Pilet-Golaz, potpredsednik Federalne Vlade.

U svom, koliko duhovitom, tako i vrlo inteligentnom govoru, g. Pilet-Golaz je, izmedju ostaloga, izjavio: da

„Pakost vremena nije uvek tako mučna, tako bolna. Ona se ne ogradjuje samo da širi i to obilato, na ovu našu grešnu planetu sumnju, neizvesnost, nepoverenje, poremećaje misli i razuma, nacionalne osećaje, izuzetni šovinizam i krizu, reč koja rezimira, avaj! sve to zajedno, u moralnom kao i u ekonomskom smislu reči, ona — pakost, je takodje... i zajedljiva. Nije li to ona, nastavlja g. Pilet-Golaz, koja je htela, da Federalni Savet delegira, kao svog pretstavnika prilikom otvaranja vaše konferencije baš onoga, medju svojim članovima, koji, prema zvaničnim medjunarodnim manifestacijama, i ja podvlačim reč — zvaničnim —, ima osobito strogo držanje!... Treba li da vas uveravam da su me ta medjunarodna prepričavanja duboko razočarala; i da ja od njih nikada nisam očekivao kakvo bilo dobro... I, pre nego li što sam postao jedan skroman ministar Saobraćaja jedne, takodje, vrlo skromne zemlje, ja sam saradjivao na — advokaturi. Otuda, i ja ne mogu da se odučim ni do danas od svoje ranije profesije, ja slušam, vrlo često, reči sa izvesnim podozrenjem. Primeri, gde sam ja, samo prisustvovao, a ne učestvovao, su me u tome još većma uverili. Ja sam konstatovao — srećom samo izdalje — da većina lica zamišlja, da vrši izvestan koristan rad, ako održi kakav govor; da vlade, na medjunarodnim sastancima utvrđuju protivno, ako ne onome što govore, onda onome što rade i, u mesto da strpeljivim narodima dadu ma i osrednje, ali stvarne koristi pa i samim tim, daklem, i humanitarne,

one — vlade — njima razdaju: raznovrsne ankete, raporte, preporuke, rešenja kao i obećanja u vidu nekih čuda. Medjutim, iako sam ja čovek dosta verujući, ja sam daleko od toga da verujem u ma kakva bilo čuda na — zemlji . . . Sad, dakle, vi razumete moje uzbuđenje kada me je Vlada Federalnog Saveta odredila, da je ja predstavljam u vašoj sredini. Zatim sam ja počeo malo da razmišljam. To je, istina, za naše doba, kroz koje mi prolazimo, jedna preživela navika, zar ne? Ja rekoh u doba kroz koje sada prolazimo sa nadom, naravno, da ćemo uskoro iz njega moći i izaći. Da, ja sam razmišljao. Ja sam mislio o ciljevima i programu Rotary, i nepotrebno je da vas uverim, da sam se umirio. Zar njegova lozinka nije „služiti”? Služiti, to je go-

*Nelsonov
osmeš
na
Lozanskoj
konferen-
ciji*

●
*John Nelson,
pretsednik R.
I. između gos-
pode Duperrey
i gospode Ger-
bel; do nje naš
guverner Sto-
jadinović i gos-
podja Škola.
Iza gđe Ger-
bel vidi se g.
dr. Milovan Zo-
ričić*

tovo besmislica u vremenu, kada svako misli na uživanje. Služiti drugome, kakav program, ovde dole, gde se misli samo o sebi samom! Služiti plemenito u vremenu interesa i egoizma! Odjednom, ja sam se sa iskrenim srcem osećao u zajednici sa vama. Oh! koliko vi imate prava i sa koliko oštroumnosti ste tačno procenili! Naša civilizacija, koja još nosi i ime hrišćanske, pregiba se pod teretom apetita za novcem, za materijalizmom. Ako ona ne bude našla snage, da taj teret zbaci sa sebe, ona će podleći, propasti. I ja se ne ustežem da to unapred tvrdim. Ali još pre mene i bolje od mene, osnivalac vašeg rotarskog pokreta, kao i svi koji ga sledite, vi ste to uočili i javno izjavili, te je u tome vaša velika zasluga, kojoj ja ovde odajem osobito priznanje.”

Posle njega uzeo je reč g. Bujard, Savetnik (Ministar) Kantonalne Vlade, koji je u ime njeno, pozdravio goste sa ovo nekoliko vrlo probranih misli:

„U ime Vlade Kantona Vaud ja upućujem dobrodošlicu našim gostima — članovima Rotary-International, čiji je pokret osnovan od pre četvrt veka sa one strane Atlantika; napredovao tako, da je prelazeći okean, taj pokret vrlo brzo osvojio Evropu i ostale kontinente . . . I u vremenu gde se profesionalne organizacije šire u nedogled i, na taj način, stvaraju teškoće u radu drugim ekonomskim organizacijama, vi ste u ime solidarnosti, uneli jedan novi ideal: „treba pre svega biti gotov i činiti usluge drugima pa tek, onda, misliti na sebe sama.”

Posle ovih pozdravnih govora, pod jednodušnim odobravanjem, pročitana je poslanica osnivača Rotary International Pavla Harris-a.

P O S L A N I C A P A V L A H A R R I S - A

„Pozdravljam sve moje prijatelje — piše stari Harris — prisutne na ovoj Regionalnoj konferenciji Evrope, Afrike i Male Azije, upućujući im svoje najlepše želje.

Rotari treba da se osećaju osobito srećni, da su se pojavili baš u ovom, sadašnjem vremenu. Pokret Rotary je još mlad i pun oduševljenja u doba gde su takve osobine od osobite potrebe... U teškim periodima vremena mi računamo samo na mladost... Rotary sadrže u sebi tu mladost, tako potrebnu u času u kome se nalazimo... Nesumnjivo, da je jedna od najvećih slava po Rotary ta, uživanje potpune slobode, koja mu daje mogućnost za prilagodjavanje prilika i, na taj način, da može uvek koračati napred...

Mi živimo u vrlo uzburkanom dobu, i vrlo je mnogo ozbiljnih ljudi koji svoje poglede obraćaju ka Rotary u nadi, da će on moći pružiti pomoći u rešavanju međunarodnih pitanja. U stvari, Rotary je jedna vrlo razgranata svetska organizacija boreći se za što bolje poimanje i što veću uzajamnost i dobru volju medju ljudima. I prema tome je sasvim pojmljivo i prirodno što se na njega upućuju pozivi radi iznalaženja sredstava za poboljšavanje međunarodne situacije.

Mi, medjutim, nismo zaboraviti, da, sve do sada nije postojala nikakva slična organizacija gde bi njeni članovi bili tako raznovrsni po svojim pogledima na razna politička, rasna i religiozna gledišta, kao što je kod Rotary. Ta karakteristika je njegova snaga, ali i njegova slaba strana. Njegova je snaga u tome, što daje mogućnost ljudima raznih rasa i religija da nadju dodirnih tačaka, koje su im zajedničke... Rotary zauzima naročito, zasebno, mesto u pokušaju za uzajamno razumevanje medju narodima. Ako je i imao kakve uspehe, ipak njemu preostaje još mnogo da radi na tom putu... Rešenje vrlo teških sadanjih, međunarodnih pitanja je vrlo privlačno, te, s toga, ne treba se čuditi, što su ona privukla, u borbu, vrlo iskusne političare sviju nacija.

Ali kakav element Rotary može da prinese u toj borbi? — Element od najveće važnosti: dobru volju! Pogledajmo jednu skupštinu, na kojoj su skupljene uticajne ličnosti iz raznovrsnih trgovačkih i profesionalnih krugova mnogobrojnih zemalja, čiji je cilj pre svega da doprinesu opštoj volji. Pružiti njihovu pomoć radi rešavanja međunarodnih problema u tom smislu, zar to nije jedno od najsilnijih sredstava služiti svome idealu? — Ogromna važnost jedne, slične, akcije je, van svake sumnje... a i ja verujem u mudrost prisutnih, na II-oj regionalnoj konferenciji.

Osim ovih govora, pozdravio je Konferenciju i g. John Nelson, Predsednik Rotary-International, iz Montreal-a, koji nije žalio truda, da prevale jedan ogroman put, samo da bi došao na ovu Konferenciju. Njegova pojava na govornici burno je pozdravljena.

Tako je g. Dr. Otto Böhler, predsednik E. A. C. i bivši Guverner 73 okruga, iz Beča, podneo jedan vrlo iscrpan izveštaj o pitanju:

CARINSKA TARIFA

„... Carine, koje postoje u vidu poreze nisu danas ništa drugo, do u većini slučajeva cilj za čuvanje nacionalne ekonomije protivu strane konkurencije i, prema tome, — zaštitni porezi... Mi mislimo da se ovde pozabavimo sa ovim zaštitnim porezima, u toliko pre, što su oni postali politička sretstva i prava napast u međunarodnoj ekonomiji... Najuglednije ličnosti, kao pretstavnici naučne, nacionalne ekonomije, a takodje i direktori raznovrsnih privrednih preduzeća jednodušno izjavljuju: da je sadanje stanje apsolutno neizdržljivo. Bezbroy međunarodnih kongresa i konferencija to očito dokazuju, na kojima je bilo podneto toliko raznih predloga i izveštaja u težnji za smanjivanjem carinskih stavova naznačujući, jednovremeno, i sretstva: kako da se ti, carinski stavovi smanje... Treba naglasiti, — nastavlja g. Dr. Böhler, — na suprot onome što smo naveli, da su se, osobito posle rata, i u svima zemljama, carinski stavovi stalno, i vrlo često skokovima, podizali i ako su politički šefovi svijuzemalja naglašavali njihovo smanjivanje. Naprotiv, oni su činili sa svim obrnuto onome, što su obećavali. Osim povišenih carinskih stavova, njima su se pridružili još i bezbroy raznih mera koje su, na taj način, sprečavale međunarodnu razmenu dobara: Tako, na primer, zabrana uvoza, ograničenje, kontingentiranje kao i razna uredjenja što se tiče politike razmene dobara.

Ova uočljiva protivrečnost izmedju teorije i stvarnosti ovakve politike je posve čudna i, utvrđujući je, ja moram da priznam da ja nisam mogao naći njeno objašnjenje: ni u literaturi, niti pak prilikom mojih izmena misli po ovom pitanju. Mi ćemo pokušati da nadjemo, u našim izlaganjima, odgovor na ove pojave.”

U nizu svoga daljeg izlaganja, g. Dr. Böhler iznosi sve činjenice koje su doprinele stanju u kome se nalaze današnji međunarodni odnosi što se tiče razmene dobara. Tako, g. Dr. Böhler veli:

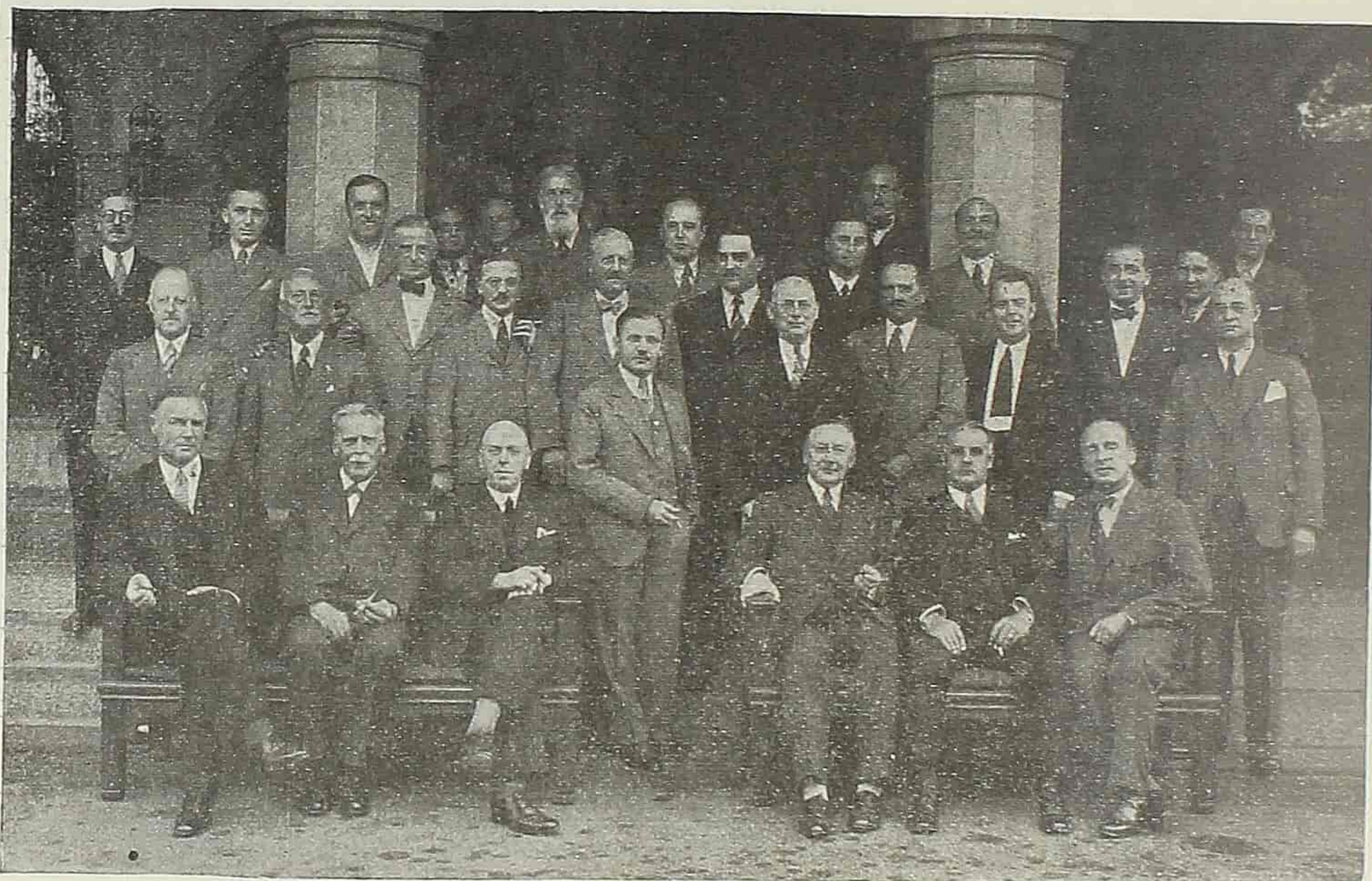
„Pre svega, potrebno je jasno razlikovati unutarnju privredu raznih država što se tiče razmene dobara izmedju jedne zemlje prema drugoj. Ove razmene ne sprečavaju direktno sem, pošto predju granice i, prema tome, mi moramo pretpostaviti, radi proučavanja unutrašnjih, nacionalnih privreda, da se ekonomske granice ograničavaju sa političkim granicama... Prema tome da se zaključiti: da su stvaranja pojedinih država bili ekonomski uzroci. Težnja kod naroda za prostorom, želje njihovih svemogućih vodja, promene kao rezultat politike ili rata, mogu se uvek uzeti kao pokretač, bilo iz razloga čisto ekonomskog, bilo bede ili želje i nade.

Ove ekonomske pobude prošlosti ili sadašnjosti se odnose isključivo na posebnu privredu država, koje nemaju ničega zajedničkog — sa svetskom, međunarodnom, ekonomijom. Historijske forme, i one se osobito mogu primeniti prema Evropi, oslanjaju se jedino na privredne zastarele stvarnosti; mi smo, u tom pogledu, još u dobu srednjeg veka. Prema tome, obeležene granice pojedinih država ni najmanje ne vode računa o ulozima koje su učinile tehnika i raznovrsna prevozna sredstva u toku poslednjeg veka. Iz tih razloga, dakle, državne granice nemaju nikakvog smisla te su, prema tome, sa privredne tačke gledišta, jedna ogromna prepreka za razvijanje međunarodne privrede u opšte”.

Zatim g. Dr. Otto Böhler nabraja niz raznih pokušaja da se ove teškoće otkone, kao što je to bilo preduzeto na mnogobrojnim, međunarodnim, konferencijama pod zaštitom samog Društva Naroda; bilo, pak, stvaranjem jednog užeg, evropskog kruga, kao što je, po zamisli pok. A. Briana, bio pokušaj sa stvaranjem Saveza Evropskih Država, tako zvane Pan-Eвроpe.

EVROPSKI SAVETODAVNI ODBOR (E. A. C.)

Prvi sastanak u 1933/34, održan u Lozani, Royal Hotel, 24/26 avgusta 1933 godine

FIRST MEETING OF THE E. A. C.
Lausanne, Royal Hotel, 24/26 August 1933

Na našoj slici vide se veoma ugledne ličnosti R. I. i to sa leva na desno, sedeći: T. C. Thomsen, pretsednik Regionalne konferencije u Lozani, Herbert Schofield, III potpretsednik R. I., Maurice Duperrey, II potpretsednik R. I., John Nelson, pretsednik R. I., Otto Böhler, pretsednik E. A. C. U sredini stoji Alex. O. Potter, evropski sekretar R. I., pored njega udesno Chesley R. Perry, generalni sekretar R. I. Izmedju ove dvojice stoji guverner našeg distrikta Dr. Milan Stojadinović, a pored njega levo na slici guverner austro-nemačkog distrikta, Ernst Prinzhorn

„Iz ovog, malog pregleda, nastavlja g. Dr. Böhler, da se izvesti: da ova pitanja nije bilo moguće rešiti, ni na bazi međunarodnoj, niti pak, jednoj užoj — evropskoj. Ostalo je jedino da se pokuša sa stvaranjem tako zvanog trećeg načina, — načina pokrajinskog organizovanja izmene privrednih dobara.

Ovde g. Dr. Otto Böhler iznosi kao primer nedavno zaključenog, pokrajinskog, ekonomskog saveza izmedju Belgije, Holandije i Luksemburga koji on preporučuje naročitoj pažnji svojih rotarskih drugova.

Zatim, po već utvrdjenom programu, uzeo je reč g. John Crabtree (Engleska), i podneo, takodje jedan vrlo interesantan izveštaj:

O EVROPSKOJ VALUTNOJ POLITICI

Izvestilac, g. Crabtree, veli u svom uvodu, da bi historiju svetske valutne politike moguće bilo podeliti u tri važnije periode:

1914—1918: perioda ratnog stanja

1919—1927: prva perioda prilagodjavanja;

i 1928—1937: druga perioda prilagodjavanja.

Zatim, g. Crabtree, iznosi opšte poznata opažanja i uzroke koje je rat izazvao na međunarodnom, novčanom, tržištu i nastavlja:

„Mi živimo u dobu vrlo velikih ogleda gde ne samo osnova privrednih kretanja, već i ona koja su u zavisnosti od istih, još jednako uzmiču pred čovečanstvom tako, da bilo pojedinci, bilo nacije pri najboljoj svojoj volji preduzimaju mere, koje su u stanju da samo pogoršaju stanje u mesto da ga ublaže. Ko je, dakle, mogao i zamisliti u Severo-Američkim Državama početkom 1927 godine, da će tadanja bankarska politika, koja je imala za zadatak da pomogne plasiranje kapitala u stranim zemljama, dovesti do onog užasnog „boom“-a od 1928—1929 godine i time doprineti pogoršanju i padu, koji su došli kao posledica takve politike? — Francuska, Nemačka i Engleska, kao i druge zemlje mogu nam poslužiti kao slični primeri dobrih namera, ali koje su donеле najgore rezultate...”

Što se tiče prve periode prilagodjavanja između 1919—1927 godine, g. John Crabtree propraća svoja opažanja sa ovim mislima:

„Da se u toku tih godina, izvesno, ma i varljivo blagostanje pokazalo, po cenu vrlo teških žrtava od strane radnog naroda, i onog dela stanovništva, koje je živelo od svojih uštedjevina naročito posle inflacije u Nemačkoj, Francuskoj, Belgiji i Italiji. Međunarodni dugovi, učinjeni za vreme rata naknadno behu, u periodu 1923—1926 godine povećani tako, da je Amerika bila postala najveći poverenik Evrope, sa preko tri milijarde dolara!

Ova perioda je završena sa stabilizacijom pojedinih evropskih zemalja, kao: Velike Britanije, koja se vratila ka zlatnoj moneti zatim Francuske i Nemačke. Ova poslednja je zamenila svoju raniju monetu sa novom markom.”

Najzad, g. Crabtree analizira stanje međunarodnog novčanog tržišta u ovoj, trećoj periodi, od 1928—1937 godine, pa zatim nastavlja:

„Mnogi pretenduju, da je sama mehanična baza sadanjeg društva na potpuno pogrešnoj osnovi. Istina je, slaže se i sam g. John Crabtree, da sadanji društveni mehanizam nije bio smišljen da bi mogao ustojati jednom, tako velikom ratu, koji ga je slomio u param-parče. Svet je, dakle, primoran da se ponova prilagodi političkim i privrednim prilikama, koje će, nadajmo se, biti solidnije od prvobitnih... Na kraju, veli g. Crabtree, mi smo primorani da saznamo da ni jedna čovečija grupa nije u stanju da se koristi na štetu drugih. Za to vreme i najmanje nacije prolaze kroz periode blagostanja ili materijalnih teškoća, a sve prema politici njihovih velikih suseda sa kojima one čine jednu ekonomsku i političku celinu. One su, na taj način, toliko vezane da nemaju nikakve slobode da mogu osloboditi svoje monete promenljivim uticajima najvažnijih deviza. Velike ekonomske sile trebalo bi da dodju do izravnjanja njihovih dugova, vrednosti i svih moneta ka jednoj novoj, zlatnoj, jedinici... U ovom slučaju Rotary može da učini vrlo veliku uslugu toj stvari svojim vaspitnim sredstvom, pošto rotari računaju, da je *misliti* — jedan deo njihovog programa. Ali, mi možemo prineti društvu još veće koristi, ono što mi u Engleskoj nazivamo: „A man's own job”, ili što rotari kažu: „A man's vocation” (poziv, zvanje jednog čoveka).”

Treće predavanje po redu, bilo je g. Dr. Milana Stojadinovića, Guvernera 77-og distrikta, koji je, kao i ostali predgovornici, bio oduševljeno pozdravljen od strane prisutnih članova Rotary-International.

Predmet rasprave, koji je g. Dr. Stojadinović sebi izabrao, to reba odmah dodati, bio je u koliko smeo, u toliko i vrlo zanimljiv, i, bez ikakvog preterivanja, njega su svi slušaoci pratili sa najvećom pažnjom. A zašto? Zato, što je njegov izveštaj do dirnuo pitanje ne samo koliko delikatno, toliko i veoma teško, već i zato što je g. Dr. Milan Stojadinović imao smelosti, da postavi izvesnu paralelu u

PITANJU BESPOSLICE

U VEZI SA KAPITALISTIČKIM I KOMUNISTIČKIM SISTEMOM

Mi, koji smo imali prilike da posmatramo prisutne slušaoce, moramo odmah primetiti: da je medju samim slušaocima bilo i takvih, koji su, u početku predavanja pomalo vrteli glavom, kao što je to bio slučaj sa uvažanim, belgijskim profesorom Univerziteta g. Willems. Medjutim, taj isti, prof. Willems, bio je medju prvima, koji je posle g. Dr. Stojadinoviću čestitao na njegovim izlaganjima i još više na njegovom zaključku.

Ali, u čemu su se sastojala ta izlaganja g. Dr. Stojadinovića?

Pitanje besposlice je pretresano već toliko puta na raznim, nacionalnim i međunarodnim konferencijama i sastancima, ali bez ikakvog preterivanja, nigde i niko, bar nami to nije poznato, nije napravio izvesnu paralelu u pogledu pitanja besposlice kod sadanjih dvaju postojećih sistema: starog — kapitalističkog, i — novog — kolektivnog.

Eto, to je bio razlog, što su svi prisutni, i to sa najvećom pažnjom, propratili predavanje g. Dr. Stojadinovića.

Iz toga predavanja, naravno, mi ćemo uzeti samo pojedina mesta, pošto nam prostor ne dozvoljava da ga u celini donesemo.

U svome uvodu, g. Dr. Stojadinović je prisutnima napomenuo o onim, na desetine milijuna žrtava, koji su se na svima frontovima najoduševljenije borili i, postavlja pitanje: šta bi danas ti isti borci kazali, kada bi se pojavili medju nama i uvideli da su njihove žrtve što se tiče ekonomske strane životnih uslova bile gotovo beskorisne, jer mi nismo bili u stanju, i pored tolikih žrtava u ratu, da organizujemo — mir! Naprotiv, prema onih deset milijona palih ratnika, mi danas imamo trideset milijona nezaposlenih, koji, kao i oni koji su pali, žrtve su tog, istog rata i ovog novog rata — ekonomskog — koji je produženje prvog. Zatim g. Dr. Stojadinović nastavlja svoja izlaganja u kojima, izmedju ostaloga kaže:

„Do 1929 godine pitanje nezaposlenosti nije predstavljalo nekakav naročiti, međunarodni problem. Medjutim, od tog doba, nezaposlenost je se širila kao kakva opasna epidemija. To jest, tek od tada ona počinje da uzima maha skoro u svima državama na svetu.

Tako, na primer, nezaposlenost je rasla sa frapantnom brzinom, izražena u sledećim brojkama:

Početak godine 1931 bilo je 20,000.000 nezaposlenih;

Početak godine 1932 bilo je 25,000.000 nezaposlenih;

Početak godine 1933 bilo je 30,000.000 nezaposlenih.

Na osnovu ovih podataka, veli g. Dr. Stojadinović, 1933 godina je dostigla rekord nezaposlenosti! Od prilike jedna četvrtina od celokupnog broja radnika u svetu danas se nalazi bez ikakvog zaposlenja. Naravno, da su besposlicom najviše pogodjene industrijske zemlje, i to u prvom redu, kao što je već poznato, Severo-Američke države sa 14,000.000; Nemačka sa 6,000.000; Engleska sa 2,900.000. Samo ovim trima

državama pripadaju dve trećine nezaposlenih! Medjutim, osim kod ovih zemalja, besposlica vlada, i to vrlo osetno, i kod drugih država, kao što je to slučaj sa Italijom sa 1,225.000; Austrijom od 401.000; Francuskom — 368.000; Čehoslovačkom — 299.000; Poljskom — 266.000; Belgijom — 207.000, ali i kod drugih zemalja, ovo socijalno zlo je na dnevnom redu.

Naš guverner, Dr. Milan Stojadinović, sa predsednikom Lozanske konferencije R. Thomsen-om i njegovom gospodjom (desno)
 Past-guverner Čehoslovačke, r. Červenka, sa gospodjom i guvernerom Stojadinovićem (levo)

Interesantno je — nastavlja dalje g. Dr. Stojadinović —, da se, na suprot ovim basnoslovnim brojkama nezaposlenosti u takozvanim kapitalističkim zemljama, kao neko usamljeno ostrvo nalazi jedino Sovjetska Rusija kao zemlja, u kojoj, po zvaničnim saopštenjima, nema u opšte besposlenih! Naprotiv, u Sovjetskoj Rusiji se oseća vrlo velika oskudica za radnom snagom, osobito one kategorije, koja je u kapitalističkim zemljama osudjena da već godinama sedi skrštenih ruku — oskudica za kvalifikovanim, industrijskim, svake vrste radnicima.

I ovde g. Dr. Stojadinović postavlja svojim slušaocima ovo pitanje.

Da nije u samome sistemu, možda, razlog: što se na jednoj strani nalaze tolike desetine milijuna nezaposlenih radnika, dok se, naprotiv, na drugoj ta nezaposlenost ne samo ne oseća, već ona u opšte i nepostoji? — Da nije kapitalistički režim jedan od glavnih krivaca za ovakvo stanje stvari? Da nisu možda tačna ona mišljenja, da će to stanje trajati sve dotle, dok postoji i ovaj — kapitalistički sistem?

Na sva ova, i ovako smelo postavljena pitanja, g. Dr. Stojadinović, sa podacima u ruci i logičnim zaključcima, daje vrlo interesantne i precizne odgovore.

Tako, na primer, govoreći kako nema besposlenih u Sovjetskoj Rusiji, g. Dr. Stojadinović ovako propraća svoja opažanja:

Zašto nema besposlice u Sovjetskoj Rusiji? Ono što se vrlo često čuje kao razlog jeste — takozvani *prinudni rad*. Tamo, kaže se, u Sovjetskoj Rusiji svako, hteo on ili ne — *mora da radi!* I u vezi sa tom logičnom obavezom da svako treba da radi i živi u znoju lica svoga, ispredane su čitave bajke o „radu robova” i, na osnovu takvog „ropskog” rada, govoreno je i o sovjetskim „dumping” cenama.

Medjutim — veli g. Dr. Stojadinović, — od vrlo velikog je interesa proučiti: kako stoji sa pitanjem toga *prinudnog rada*. Tu g. Dr. Stojadinović, sa citiranjem istoriskih dokumenata iznosi sve one faze kroz koje je prošlo sovjetsko zakonodavstvo za ublažavanje besposlenosti, a zatim, i definitivnog njegovog rešenja jednom odlukom, da se svi besposleni radnici imaju upotrebiti na rad u opšte. To je učinjeno, — kaže g. Dr. Stojadinović, — jednim, opštim, cirkularom od 3 Marta 1930, ali još radikalnije, 9-og Oktobra iste 1930 godine, kada su potpuno ukinute pomoći davane besposlenim, i isti prvenstveno upućivani na radove koji čak nisu odgovarali ni njihovim, ličnim, profesijama. Sa nekim izvesnim, izuzecima, naročito prema bolesnim, a docnije, te izuzetne mere behu proširene i na slučajeve kada u mestu novog opredelenja nije bilo pogodnih uslova za život, činjeni su ustupci i prema udatim ženama. Ove poslednje, kao i napred pobrojani radnici, nisu mogli biti upućivani na rad bez njihovog, prethodnog pristanka. Eto, tako je tim najnovijim merama, sovjetsko Zakonodavstvo bilo preduzelo najenergičnije mere: da se oslobodi besposlenih i jednovremeno, da popuni nestašicu u radnoj snazi.

Danas u Sovjetskoj Rusiji ogroman broj radnika radi i živi pod ovim, normalnim uslovima. Medjutim, pored njih postoji i *prinudni rad*. Pre svega za one, koji su kažnjeni. Te krivice su raznovrsne kao: napuštanje mesta bez razloga, a da nije radniku došao zamenjenik, i sve ono što se danas u Sovjetskoj Rusiji naziva: „dezerter”, „begunac”, ili oni, koji odbiju da rade izvesne poslove za koje su oni naročito sposobni, specijaliste. Svi ovi radnici se šalju na najteže poslove.

Ima i drugih *prinudnih radova*, — kaže g. Dr. Stojadinović. Tako, po čl. 11 Zakona o radu predviđeno je, da građani mogu biti pozvani na službu obaveznog rada, ali ova vrsta obaveze je predviđena samo u izuzetnim slučajevima: borba protivu elementarnih nepogoda i tome slično. Od ovog, *prinudnog*, rada su oslobodjena lica ispod 18 i preko 45 godina, kao i žene u drugom stanju. Svi ovi *prinudni radovi* su, — po g. Dr. Stojadinoviću, — pre izuzetci nego pravilo, i kao takve ih treba i posmatrati.

Isto je tako izuzetak i za ona lica, koja imaju strane devize i, prema tome, mogu da žive *bez ikakvog rada*. Ove koncesije, date imaoćima stranih deviza, Sovjetska vlada je učinila u jednoj nameri: da iste devize dodju u njene ruke, pošto nikakve, pa ni najoštrije mere i kazne od strane vlasti, nisu mogle da nateraju imaoće ovih deviza da ih unovče i, na taj način, one dodju u državne ruke koja je osobito oskudevala u tim devizama radi plaćanja svojih obaveza u inostranstvu.

Ali, i pored sadanje nepostojeće besposlenosti u Sovjetskoj Rusiji, g. Dr. Stojadinović dolazi u svojim izlaganjima do zaključka: da se i u njoj može pojaviti nezaposlenost, kao i u sadanjim, kapitalističkim zemljama, čim Sovjetska Rusija bude završila svoj program industrijalizacije i čim prestane sadašnja privezanost seljaka za selo. Zbog kolektivizacije sela, radnik-seljak želi da je na selu i tu da zaštiti svoja prava. Ogromne mase radnog sveta, uposlene kako na forsiranju stvaranja te nove, kolektivne privrede, tako i na eksploataciji iste, doćiće jednoga dana u nemogućnost da istim tempom produže rad i, prema g. Dr. Milanu Stojadinoviću, Sovjetska Rusija može se naći u istom položaju kao i druge zemlje van nje. Iz tih razloga, g. Dr. Stojadinović nalazi da je pitanje nezaposlenosti, — pitanje opšte međunarodno, i, da bi za njegovo rešenje trebalo zainteresovati i Sovjetsku Rusiju, zemlju, ne samo ogromnih bogastava, već i to, što ona samo u Evropi broji preko 130 miliona od njenih ukupno 165 miliona stanovnika, te prema tome ona može biti jedan vrlo važan faktor za ublažavanje ekonomske krize — jednog od glavnih uzroka sadanje nezaposlenosti.

„I, ako bi se svi ljudi, narodi i njihove vlade, poslodavci i radnici, — završava g. Dr. Stojadinović, — rukovodili visokim rotarskim principima — služenja, sporazumevanja i dobre volje, na ublažavanju i otklanjanju uzroka besposlice, mi bi već odavno došli do pozitivnih rezultata, povoljnijih nego što su ovi današnji, ne samo u ovom, već i u svima drugim pitanjima.”

Ovaj zaključak g. Dr. Stojadinovića je učinio osobito prijatan utisak baš na one, koji su bili malo iznenadjeni, u početku, izlaganjima g. Dr. Stojadinovića, u pitanju povučene paralele između kolektivnog i kapitalističkog sistema prema sadanjoj besposlici. Zato su svi prisutni iskreno i oduševljeno pozdravili predavača.

Na kraju, sa nekoliko reči, neka nam je dopušteno da propratimo i poslednji izveštaj podnet prvog dana Konferencije, izveštaj g. Etienne Fougère-a o pitanju:

PRIVREDNOG MEDJUNARODNOG SPORAZUMA.

Gospodin E. Fougère, veliki tekstilni industrijalac iz Lyon-a, izneo je svoja opažanja i svoje zaključke o pitanju sporazuma proizvodnje na međunarodnoj osnovi.

I ovo, kao i ranija pitanja koja su predhodnici sa toliko volje i uma obradili, izazvalo je pažnju prisutnih, pošto ono, kao i ostala, još uvek izazivaju interesovanje, jer ni do danas, prestavnici njihovi nisu mogli doći do jednog, jednodušnog, sporazuma.

„Niko danas, — veli g. Etienne Fougère, — neosporava da je organizovana proizvodnja jedan vrlo važan faktor za oporavljanje svetske privrede i finansija”. I, iznoseći sve pokušaje, kao i poslednje na poluzamrloj konferenciji u Londonu, predstavnik industrijskih francuskih krugova pruža, jednovremeno, prisutnima jedan historijski pregled o formiranju industrijskih sporazuma raznih vrsta.

Tako, g. Fougère veli: „da, i ako ne postoje precizni prikupljeni podaci o svima industrijskim sporazumima (trustovima) koji su se pojavili, ili organizovali od 1923 godine, ipak postoji jedan vrlo zamašan broj takvih, u kojima je zaposlen ogroman broj lica, kapitala i, na taj način, pretstavljaju vrlo veliku važnost u samoj, svetskoj proizvodnji”.

Prema vrstama proizvodnje, oni se mogu podeliti u sledeće grupe:

1) Hemijska grupa:

Analinske boje imaju trustove od 1927 i još postoje;

Potaša imaju trustove od 1926 i još postoje;

Tutkalo i lepak od kostiju imaju trustove od 1926 i još postoje;

Linoleum imaju trustove od 1926 i još postoje;

Živa imaju trustove od 1928 i još postoje;
Sumpor imaju trustove od 1923, poništen 1932;
Petrof imaju trustove od 1927 teškoće u 1932;
Azot, magnezi, boraks, jod, kinin i veštačka svila imaju trustove od 1932.

2) *Električni proizvodi:*

Teški (grubi) električni materijal — osnovan u 1931 na deset godina;
Električne sijalice od 1926 i ponova obnovljen; i kablovi.

3) *Livnička i mehanička proizvodnja:*

Čelik osnovan 1926 i obnovljen 1933;
Aluminijum osnovan 1926 i još u snazi;
Šine osnovan 1926 i još u snazi;
Cevi i žice osnovan 1926;
Bakar osnovan 1926 i poništen 1932;
Zink osnovan 1928, nalazi se u nezgodama; i t. d.

U pogledu zainteresovanosti pojedinih zemalja oko važnijih vrsta proizvodnje, evo kako ih grupiše g. Fougère.

Za čelik se interesuje: *Nemačka, Austrija, Belgija, Luksemburg, Francuska, Ugarska, Čehoslovačka i Sarska oblast;*

Za šine: *Nemačka, Austrija, Belgija, Luksemburg, Francuska, Engleska, Ugarska, Čehoslovačka i, izuzetno, Čelično Eksportno Društvo iz Severo-Američkih Država;*

Za zink: *Nemačka, Austrija, Belgija, Engleska i Holandija;*

Za tutkalo i lepak od kostiju: *Nemačka, Austrija, Belgija, Danska, Francuska, Engleska, Ugarska, Italija, Poljska, Rumunija, Švajcarska, Čehoslovačka i Jugoslavija.*

Sto se tiče: Aluminijuma, linoleuma, žive i potaše, to se privredni sporazumi (trustovi) ograničavaju samo na evropske zemlje.

Za električne sijalice se interesuju 18 država, medju kojima se nalaze: *Kanada i Severo-Američke Države.*

Takvo je stanje stvari bilo do otvaranja medjunarodne, ekonomske konferencije u Londonu.

O potrebi ovakvih saveza g. Fougère postavlja ova interesantna pitanja:

- 1) Jesu li sporazumi zaista potrebni?
- 2) Da li oni mogu doprineti kakvom god poboljšanju kod suvišne proizvodnje?
- 3) Jesu li oni u skladu sa interesima: industrijalaca, potrošača, društva i, na kraju: jesu li oni u interesu dobrih, medjunarodnih odnosa?
- 4) Kako ih kontrolisati?
- 5) Koje su raznovrsne forme sporazuma? i
- 6) Kakva može biti korisnost od njihovog razvitka?

Na sva ova pitanja, naravno, g. Fougère odgovara sa odobravanjem, pod uslovima: da se pristalice ovih, i ovakvih medjunarodnih sporazuma strogo pridržavaju svojih obaveza koje su, prilikom tih sporazuma, dobrovoljno prihvatili.

Naravno, da je g. Fougère postavio i druga pitanja kao što su:

- 1) Da li ovakvi sporazumi neće povesti privredu ka nekoj vrsti Maltuziazma?

- 2) Da neće oni, kod svojih pristalica, umanjiti volju za usavršavanjem privrede?
 3) Da ovakvi trustovi ne uspore tehnički progres u opšte?

Sa lakoćom jednog elastičnog uma, kao što je francuski, a pri tome materijalna obezbedjenost jednog oprobano, velikog industrijalca, g. Fougère, i na ova pitanja, dolazi do pozitivnog zaključka, naravno sa dubokim žaljenjem da bi, u takvom slučaju, sva ona preduzeća (čitajte malih zemalja i ograničenih kapitala) morala ustupiti mesto, što je i prirodno, industrijama većih razmera i — sa većim materijalnim sretstvima!

Koliko će biti naših, jugoslovenskih privrednika, na to bili i braća Rotari, koji će laka srca prihvatiti, ma to bilo i u interesu „opšte solidarnosti“ i „službi dobre volje“, veoma lepo obradjeni izveštaj g. Fougère-a, ja to ostavljam njima da cene i pretresaju na svojim lokalnim i opštim sastancima.

Moja je jedina želja bila ta, da sa njima — čitaocima „Jugoslovenskog Rotara“ — podelim utiske sa ove, koliko interesantne, toliko i veoma uspele konferencije.

Potrebno je da kažem još i to, da su drugog dana Konferencije, 29 avgusta, održali predavanja: g. LUIGI PICCIONE, italijanski guverner, o međunarodnoj saradnji; prof. g. Dr. IMRE iz Budimpešte o međunarodnoj izmeni mladeži, g. OTTO FISCHER, nemački past-guverner, o ekonomiji nacionalnoj i svetskoj ekonomiji.

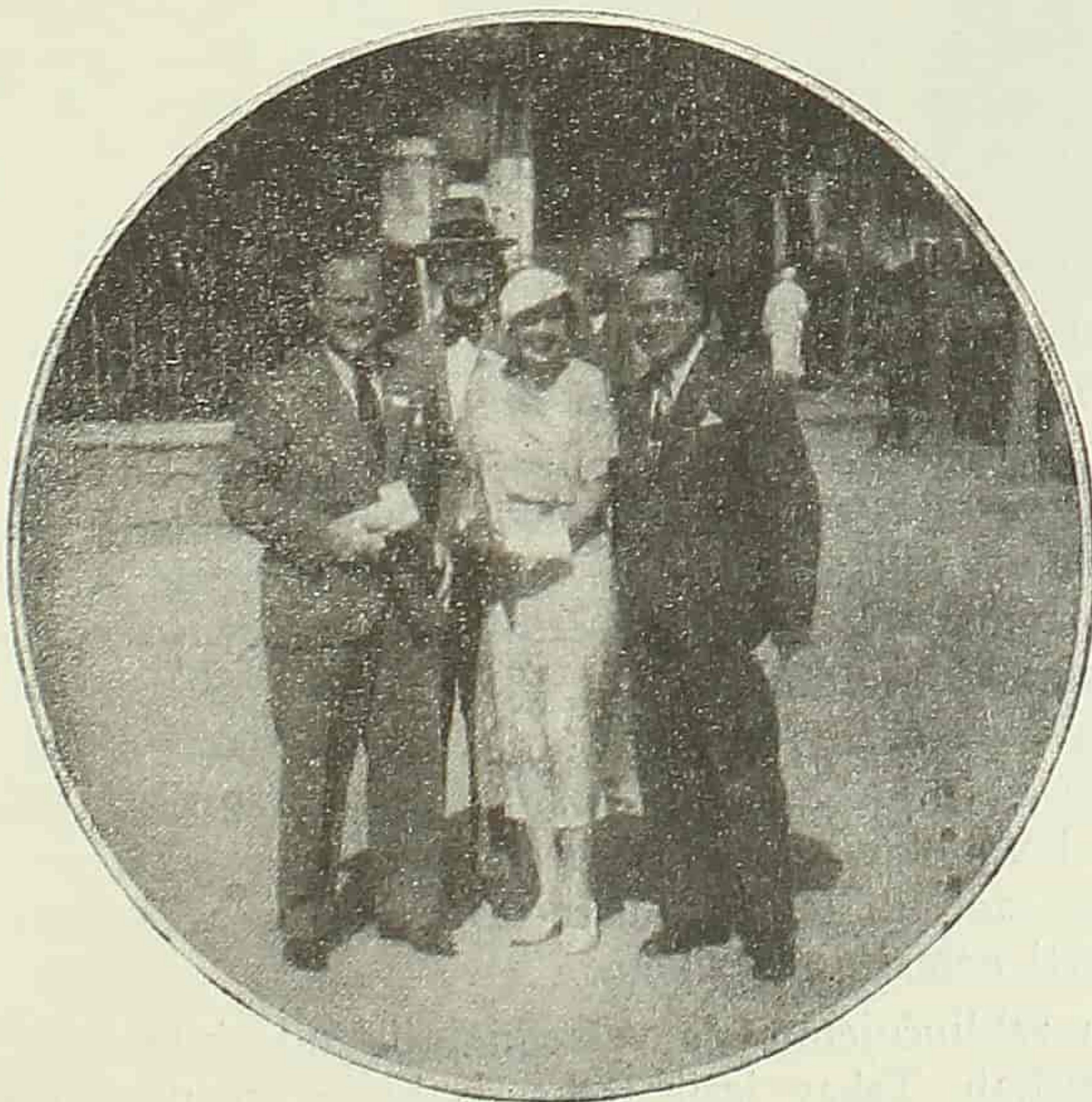
Drugog dana po podne bio je i sastanak profesionalnih grupa. Jugoslovenski rotari uzeli su vrlo živog učešća na tim sastancima i od samog Odbora ukazana je naročita pažnja Jugoslovenima, tako da je g. Dr. VL. LEUSTEK, Zagreb, bio potpredsednik pravne sekcije, a g. R. ALAUPOVIČ, predsednik zagrebačkog kluba — potpredsednik inženjerske sekcije.

Na kraju, treba li još da dodam: da su učasnici bili predmet osobite pažnje, da im je privredjen bezbroj lepih izleta i — tako obaveznih — banketa? Sve je bilo ne može lepše biti!

D. V. MONBLANAC

Jedna vesela grupa iz Lozane:

R. Škola, iz Čehoslovačke, sa gospodjom i r. Alaupović, predsednik R. C. Zagreb

Nesumnjivo je, da se potreba za sporazumevanjem osetila u vecoj meri već onda, kad su medju različnim plemenima uspostavljene prve ozbiljnije veze, izazvane potrebom za medjusobno izmenjivanje dobara. Sa daljnjim razvitkom trgovine, koja je posle pojave novca uzimala sve veće razmere, dok se tokom vekova razvila do današnje visine, ta potreba postajala je sve veća. Ona je došla još više do izražaja posle uspostave modernih medjunarodnih veza, bez kojih se današnji život u mislima modernoga čoveka ne može ni zamisliti.

Dugo vremena latinski jezik imao je na dobrom delu evropske teritorije ulogu diplomatskog i naučnog jezika, ali se nije mogao održati i zauzeti mesto medjunarodnog jezika zbog svoje nesavremenosti i komplikovane gramatike. Kasnije je francuski jezik postao jezik diplomacije u pravom smislu te reči. Kao takav on se posle velikog rata sve više gubio, bio potiskivan i najzad dobio nekoliko takmaca. To se naročito ispoljilo po osnutku Lige naroda, koja je pored francuskog morala primiti i engleski za svoj službeni jezik. Uprkos toga desilo se, da su u toj istoj ligi čuli se osim službenih i drugi jezici, a da bi se doskočilo i tome zlu najmljeno je stotine prevadjača, koji imaju dužnost, da te govore prevedu na službene jezike lige, ili da francuske govore prevedu takodje na engleski i obratno, kako bi iz tih prevoda delegati detaljno doznali šta je koji govornik rekao. Desi se takodje, da kojiput govore onih delegata, kojima francuski ili engleski nisu maternji jezici, sami Englezi ili Francuzi ne razumeju. Taj isti problem dobrog sporazumevanja pojavljuje se na mnogim medjunarodnim konferencijama i kongresima, a rezultat je taj, da se ljudi iskupe, većaju po jednoj stvari koja ih sve interesuje, ne mogu dobro da prate izlaganja svojih samišljenika iz drugih zemalja, ostaju medju sobom hladni i najzad se tako razidju. Poradi toga često ovakvi sastanci ne urode onakvim rezultatima, kakvi bi se mogli očekivati kad bi bolje sporazumevanje bilo moguće.

Razlog je toga lošeg sporazumevanja na nacionalnim jezicima kod medjunarodnih sastanaka u tome, što ovi jezici imaju vrlo teške gramatike sa stotinama pravila i velikim brojem odstupanja od tih istih pravila, težak pravopis itd. Prema tome oni su još manje podesni za široke mase, kad zadaju teškoće školovanim ljudima koji se na medjunarodnim većanjima sastaju. Ali i onda kad tih teškoća ne bi bilo, sa nacionalnog gledišta ne bi bilo moguće primiti jezik nekog naroda kao drugi za svakoga, jer bi se time dalo preimućstvo odnosnoj naciji.

Ostalo bi, dakle, samo jedno rešenje, a to je da se neki veštački jezik učini medjunarodnim. To su ljudi već davno hteli i do danas, računajući od Lajbnica i Jana Komenskoga, bilo je mnogo projekata takvih jezika. Njih su ljudi stvarali zaista na veštački način, praveći za svaki pojam proizvoljnu reč, objašnjavajući pojmove pomoću raznih znakova, slika itd. I u našoj zemlji pokojni Mojsije Pajić iz Zemuna bavio se tim problemom. Njegove reči sastojale su se iz cifara. Najozbiljniji pokušaj učinio je ipak nemački sveštenik Šlajer, koji je za veštački jezik volapik napravio veliku propagandu u celoj Evropi. Reči toga jezika, iako su se sastojale iz slogova koje je bilo lako izgovoriti, bile su proizvoljno sastavljene i teško su se pamtile, a gramatika je bila komplikovana. Njegove pristalice većinom su napustile ideju medjunarodnog jezika radi tih teškoća, naročito posle prvog kongresa, na kojem su se morali sporazumevati nemačkim jezikom.

Iz prednjega zaključujemo, da veštački jezik nije bilo lako stvoriti, kako su to različni tvorci zamišljali. Takav jezik treba da bude pristupačan svima i taj problem

rešio je odlično varšavski lekar Dr. L. L. Zamenhof, koji je objavio god. 1887 pod imenom: „Dr. Esperanto. Lingvo Internacia” osnove današnjeg esperanta. On nije pošao tragom svojih prethodnika i stvarao nove reči proizvoljno, već je iz sasvim praktičnih razloga uzeo za svoj rečnik medjunarodne reči, a pošto njih nije bilo dovoljno, birao je reči koje se upotrebljavaju u više jezika. Pomoću predmeta i do- metaka iz tih korenova, više manje poznatih svakom obrazovanom čoveku, može svako stvarati veliki broj reči koje ne treba učiti i koje drugi može lako razumeti. Osim toga dao je jeziku elastičnost, a svega 16 pravila njegove gramatike nemaju izuzetaka.

Pre nego se Zamenhof rešio da publikuje svoje delo, on je na ovom jeziku stvorio malu literaturu, tako da su njegove prve pristalice imale prilike da ga prak- tično upotrebe. Delo je bilo savršeno i već god. 1889 izašle su prve esperantske no- vine „La Esperantisto” u Nirnbergu. 1892 beše osnovano prvo esperantsko društvo u Petrogradu, 1898 god. u Francuskoj, dok je god. 1889 E. Navilj predao Francu- skoj akademiji nauka raport o esperantu, sa kojim su jezikom Akademiju 1901 god. još bolje upoznali akademici general Seber i Meraj. God. 1903 počeo se štampati esperantski časopis takodje u Švajcarskoj i osnovana su nacionalna udruženja u Spa- niji i Engleskoj. Broj pristalica brzo je porasao na nekoliko hiljada. Njih 180 iz 6 zemalja sastadoše se god. 1904 u Kale-u i razumeše se bez teškoća. Još se dotle moglo sumnjati, ali kad se 1905 god. na prvom kongresu u Bulonji na moru, na kojem je bio i sam Zamenhof, iskupilo 688 lica iz 20 zemalja i sporazumelo se na esperantu kao da im je maternji jezik, bile su razbijene i poslednje nade skeptika, koji su očekivali da će se u većem stilu ponoviti sudbina volapika. A od toga vre- mena pa do god. 1914 i od 1919 do danas, medjunarodni esperantski kongresi, svake godine u drugoj zemlji, pokazali su, da teškoće sporazumevanja na esperantu uopšte ne postoje.

Uprkos velikog uspeha na prvom kongresu, u ono doba razvijenog naciona- lizma Zamenhof je bio napadan da tvrdoglavo želi za medjunarodni jezik samo espe- ranto i da esperantizam pretstavlja opasnost za nacionalne kulture zbog svoje inter- nacionalnosti. Te napade sjajno je pobio posle kongresa u Kembridžu god. 1907 sam Zamenhof sa svojim govorom u londonskom Gildholu, gde je naglasio, da esperan- tizam nastoji postići samo medjusobno razumevanje i usled toga poštovanja i ljubav medju narodima i da mu je jedina svrha da bude medju narodima dobro sredstvo za sporazumevanje, čija je forma, bar za njega lično, sasvim sporedna. Jedino iz raz- loga da ne bi pravili beskrajne opite i bavili se teorijskim rasmatranjima esperantisti su odlučili raditi za gotov i oprobani jezik esperanto, nemajući ništa protiv toga da neko stvori nešto savršenije, ali ne na osnovu esperanta, čiji temelj ima ostati nepo- vrediv. Odnosno internacionalnosti esperanta Zamenhof je rekao:

„...Prigovara nam se, da smo loši rodoljubi. Pošto esperantisti koji uzeše espe- rantizam za ideju, propovedaju medjunarodnu pravdu i bratstvo medju narodima, a prema mišljenju plemenskih šovinista patriotizam se sastoji iz mržnje prema svemu što nije naše, to smo prema njihovom mišljenju loši rodoljubi i ne volimo svoju otadžbinu. Dok lažni patriotizam t. j. plemenski šovinizam sačinjava srž mržnje, koja sve u svetu razara, pravi patriotizam je deo velike svesvetske ljubavi, koja gradi, stečeno čuva i usrećuje. Esperantizam, koji pretstavlja ljubav i bratstvo naroda i pravi patriotizam, koji takodje propoveda ljubav, ne mogu nikada biti neprijatelji medju sobom.”

Iz fragmenta ovog govora se vidi, da uz jezik postoji ideja, koja teži ka miru i slogi medju narodima, a s tim i toliko željenoj sreći čovečanstva. S medjusobnim upoznavanjem i dobrim sporazumevanjem naroda stvara se i osećaj bratstva. koje se

svake godine manifestuje na medjunarodnim kongresima esperantista. Na njima se ostvaruje želja Zamenhofa, koji reče, da treba da se sastanu ljudi s ljudima, a ne Francuzi s Englezima, Rusi s Poljacima itd.

Pošto se na medjunarodnim esperantskim kongresima usled sporazumevanja do najsitnijih detalja vidi sposobnost esperanta za to sporazumevanje, tome jeziku ne može se sporiti pravo na život, tim više, što sa gledišta jezičnog savršenstva, bogatstva izraza i lakoće naučiti ga, od esperanta nešto savršenije nije stvoreno, niti se može pretpostaviti da je nešto prostije, a savršenije, moguće stvoriti. Taj jezik, koji danas ima literaturu od preko 7000 prvoklasnih prevedanih i originalnih dela, a na njemu izlazi oko 100 novina i časopisa, danas nije više veštački, već živ jezik. Uspeh je tim veći, što medju esperantistima nema bogatih ljudi, koji bi novčano pomogli njegovo širenje i prema tome esperantisti svu svoju literaturu i novine sami izdržavaju.

Da spomenemo samo nekoliko izjava važnijih ustanova i pojedinaca, od kojih je „*Medjunarodni odbor Crvenoga krsta*” izjavio sledeće:

„Esperanto kao jedno od najmoćnijih sredstava medjunarodnog sporazumevanja i saradnje, može učiniti da se ostvari čovekoljubni ideal Crvenoga krsta”.
Lav Tolstoj rekao je o esperantu ovo:

„Žrtve, koje će podneti svaki čovek našeg evropskog sveta posvećujući malo vremena učenju esperanta, tako su male, a rezultati koji iz toga mogu proizaći tako su ogromni, da je nemoguće odreći takav pokušaj”.

Dr. Eduard Beneš, ministar inostranih poslova Čehoslovačke republike dao je izjavu: „Esperanto nije više utopija, već je pitanje kojim se zanima inteligencija celoga sveta”.

Predaleko bi nas dovelo kad bi naglašavali važnost ovoga jezika za medjunarodni život. Danas u doba radija, tonfilma i brzih saobraćajnih sredstava, kad se cela zemlja može obići za nekoliko dana, a gotovo na svakih 200 km u Evropi postoje jezične granice, suvišno je o toj potrebi govoriti. Esperanto se danas uči po svima zemljama, on je primljen od mnogih naučnih krugova, naročito od Francuske akademije nauka, čijih 27 članova nazvaše esperanto „majstorskim delom logike i jednostavnosti”, neke naučne revije publikuju na njemu rezime svojih članaka, odaje mu se na mnogim poljima priznanje, ali još ni jedna država nije odlučila da ga uvede u svoje škole kao obavezan predmet. (Medju ostalim i u našoj zemlji postoji katedra za esperanto na Visokoj ekonomsko-komercijalnoj školi u Zagrebu). Tako je ceo rad ograničen na propagandu esperantskih udruženja, koja su god. 1932 plasirala preko 4 milijona udžbenika na različnim jezicima. Ali prava primena esperanta počće tek posle njegovog obaveznog uvođenja u škole i preko njih ulaskom u široke mase.

Dok to ne bude, esperantisti nastavljaju na dosadanji način svoju kulturnu misiju, uvereni da rade za dobro celoga čovečanstva i verni željama svoga učitelja, čiji je život ugasio god. 1917, u vreme kad su se vodile najludje borbe po bojnim poljima. Zamenhofova smrt uz pucnjavu razornih topova pretstavlja zaista ironiju sudbine, koja je teško pogodila jednog pobornika za mir i sreću celoga čovečanstva, u kojem je cilju i stvorio svoj jezik.

Sada, kad se čini da je bar u Evropi nastalo zatišje i pomalo se počela zaboravljati ratna huka, treba i dalje iskreno saradjivati na trajnom miru, pripremajući time pogodan teren za duhovni i ekonomski preporod celoga čovečanstva. A u ostvarivanju toga zadatka esperanto pruža ogromna preimućstva i može učiniti u službi organizacija kojima je takvo ili slično delanje cilj, da one što lakše dodju do ostvarenja svojih ideala.

Stevan Živanović

potpredsednik Esperantskog društva, Beograd

II. Osnivanje kluba u Zagrebu

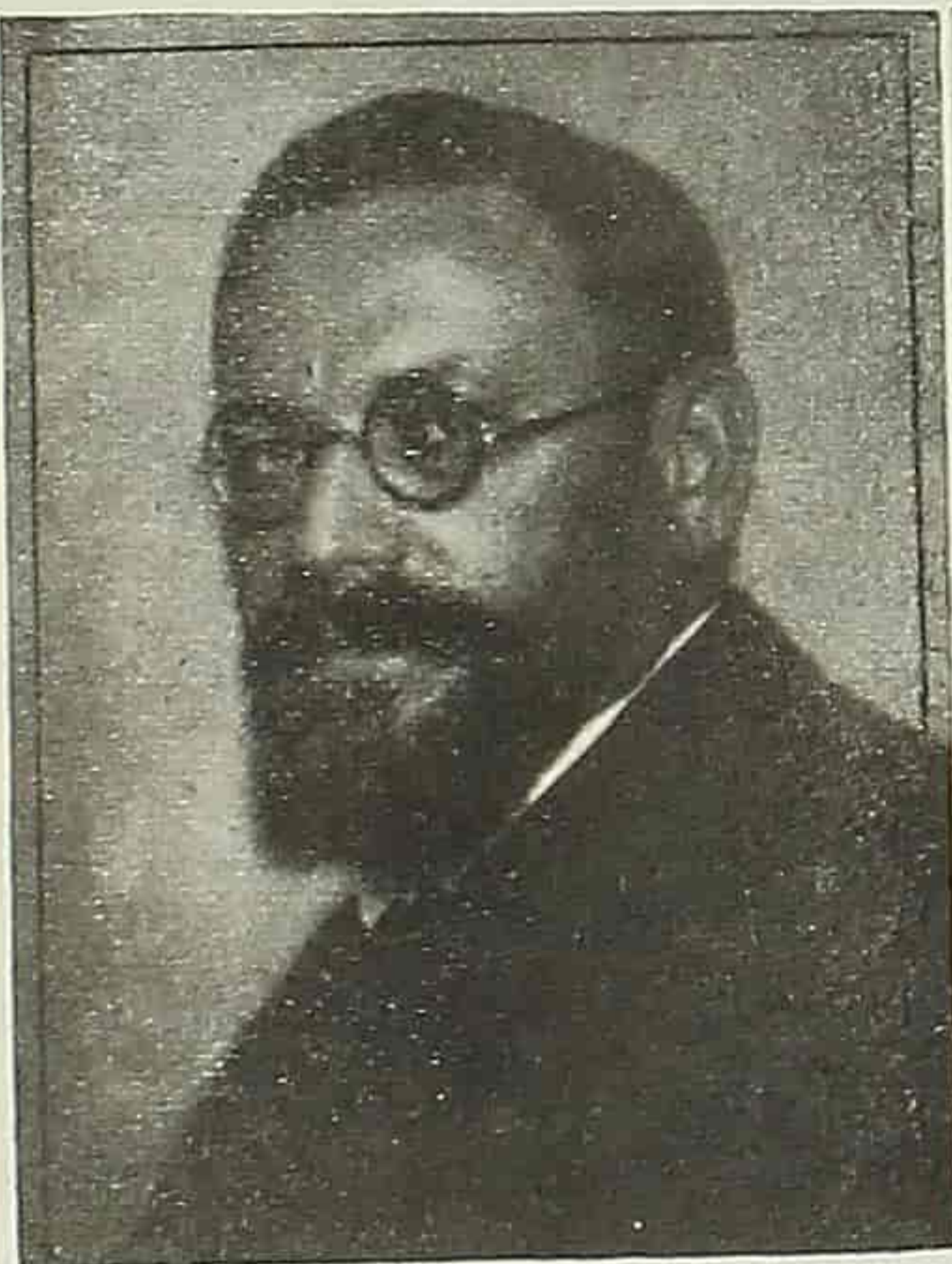
Dne 5. septembra 1928. posjetio je našeg sadanjeg pretsjednika brata ing. Radovana **Alaupovića** jedan gospodin, koji se je predstavio kao Josef Schulz, guverner Rotary International-a za distrikt Čehoslovačku. Uputio ga je ovdašnji čehoslovački generalni konzul g. dr. Andrijal, te je zamolio našeg pretsjednika za jedan sastanak.

Sastanak je održan istoga dana u prisustvu g. dra. Vladimira **Leusteka**.

Gospodin Josef Schulz uputio je gospodu u načela Rotarstva i velikim entuziazmom prikazao idealne ciljeve istoga. Napomenuo je, da je već od osnutka prvog Rotary Cluba u Čehoslovačkoj t. j. u Pragu imao na-

Ing. Rad. Alaupović

Edo Marković

Dr. Vlad. Leustek

kanu, da ideju Rotarstva prenese najbližoj slavenskoj braći u Jugoslaviji. Ovo je bilo moguće istom nakon osnivanja samostalnog distrikta u Čehoslovačkoj i kada je on postao njegov guverner.

Ponudio je gospodu ing. Alaupovića i dra Leusteka da se prime posla oko organizacije kluba u Zagrebu.

Način prikazivanja od strane g. Josefa Schulza i lijepi sadržaj ideala Rotarstva, ponukao je pomenutu gospodu da taj posao preuzmu.

Rad je počeo u mjesecu decembru 1928. godine.

U smislu organizatornih pravila okupili su oko sebe nekoliko gospode i stvorili pripremni odbor, koji se je upućivao u literaturi i organizacione propise Rotary Cluba.

Odbor se sastojao od gospode: Ede **Markovća**, dra. Frane **Hana-mana**, dra. Ive **Belina**, dra. Branka **Šenoe** i dra. Aleksandra **Šmita**.

Rad je brzo napredovao i prvi zajednički sastanak održan je dne 15. februara 1929., kojemu je prisustvovalo 20 (dvadeset) osnivača, dok su se šestorica ispričali.

Privremeni tajnik dr. Vladimir **Leustek** još jedamput prikazao je temelj ideje Rotarstva i predložio na prihvrat pravila u svrhu iznesenja na odobrenje velikom županu u Zagrebu.

Za privremenog predsjednika izabran je na ovom sastanku g. dr. Frane **Hanaman**.

Konstituirajuća glavna skupština **Rotary Cluba Zagreb** održana je dne 6. marta 1929. sa 25 članova utemeljača i to gospode: ing. Radovan **Alaupović**, dr. Jindrich **Andrijal**, dr. Ivo **Belin**, Krešimir **Brovet**, ing. Milan **Čalogović**, dr. Ante **Dražić**, ing. Jaromir **Dubsky**, Viktor **Frank**, dr. ing. Frane **Hanaman**, Lav **Kalda**, dr. Marko **Kostrenčić**, dr. Vladimir **Leustek**, Edo **Marković**, Ivan **Meštrović**, dr. Jozo **Poduje**, dr. Ivan **Raić**, Toni **Schlegel**, dr. Branko **Pliverić**, dr. Branko **Šenoa**, dr. Aleksander **Šmit**, dr. Ivo **Stern**, Velimir **Vasić**, Pavle **Ostović**, dr. Stjepan **Mlinarić**, Ilija **Vurdelja**.

U **upravni odbor** birana su slijedeća gospoda:

Predsjednik: Josip **Mikuličić**

Potpredsjednik: Edo **Marković**,

I. tajnik: ing. Radovan **Alaupović**,

II. tajnik: dr. Ante **Dražić**

Blagajnik: Pavle **Ostović**

Ceremoniar: Lav **Kalda**

Odbornici: dr. Jozo **Poduje**, dr. Vladimir **Leustek**.

Iza konstituirajuće glavne skupštine održana je svečana inauguraciona sjednica **Rotary Cluba Zagreb**.

Inauguraciju je izvršio kao izaslanik Rotary International rotar Josef Schulz.

Počinje intenzivan rad u smislu riječi izrečenih prigodom inauguracije po potpredsjedniku Edi Markoviću:

„Naš će skup tražiti i nastojati da nadje svoj put u radu i služenju. Njegova će najplemenitija težnja biti, da posvećuje svoj rad svojem uskom krugu našeg dragog Zagreba i pridoneše što više općoj stvari. Povezani s našom braćom, koja su za sada samo ograničena na našeg brata blizanca u Beogradu, a oslonjeni na međunarodno Rotarstvo, mi ćemo visoko držati stijeg naše misli i služiti dobru — bez nagrade, bez slave”. —

Svečana predaja Chartera Rotary Clubu Zagreb izvršena je 28. juna 1929. u zajednici predaje Chartera Rotary Clubu Beograd na Plitvičkim jezerima.

Rotary Club Zagreb dobiva broj 3123 i postaje tako član **Rotary International**.

Predaju Chartera izvršio je direktor Rotary International rotar Josef Schulz u prisustvu delegata čeških i austrijskih klubova.

Na dan osnutka brojio je Rotary Club Zagreb 25 članova, koji je broj porastao za 17, tako da broji danas 42 člana.

Za predsjednika kluba izabrani su idućih godina:

za rotarsku godinu 1930/31 Edo **Marković**

„ „ „ 1931/32 dr. Vladimir **Leustek**

„ „ „ 1932/33 dr. Jozo **Poduje**

„ „ „ 1933/34 ing. Radovan **Alaupović**.

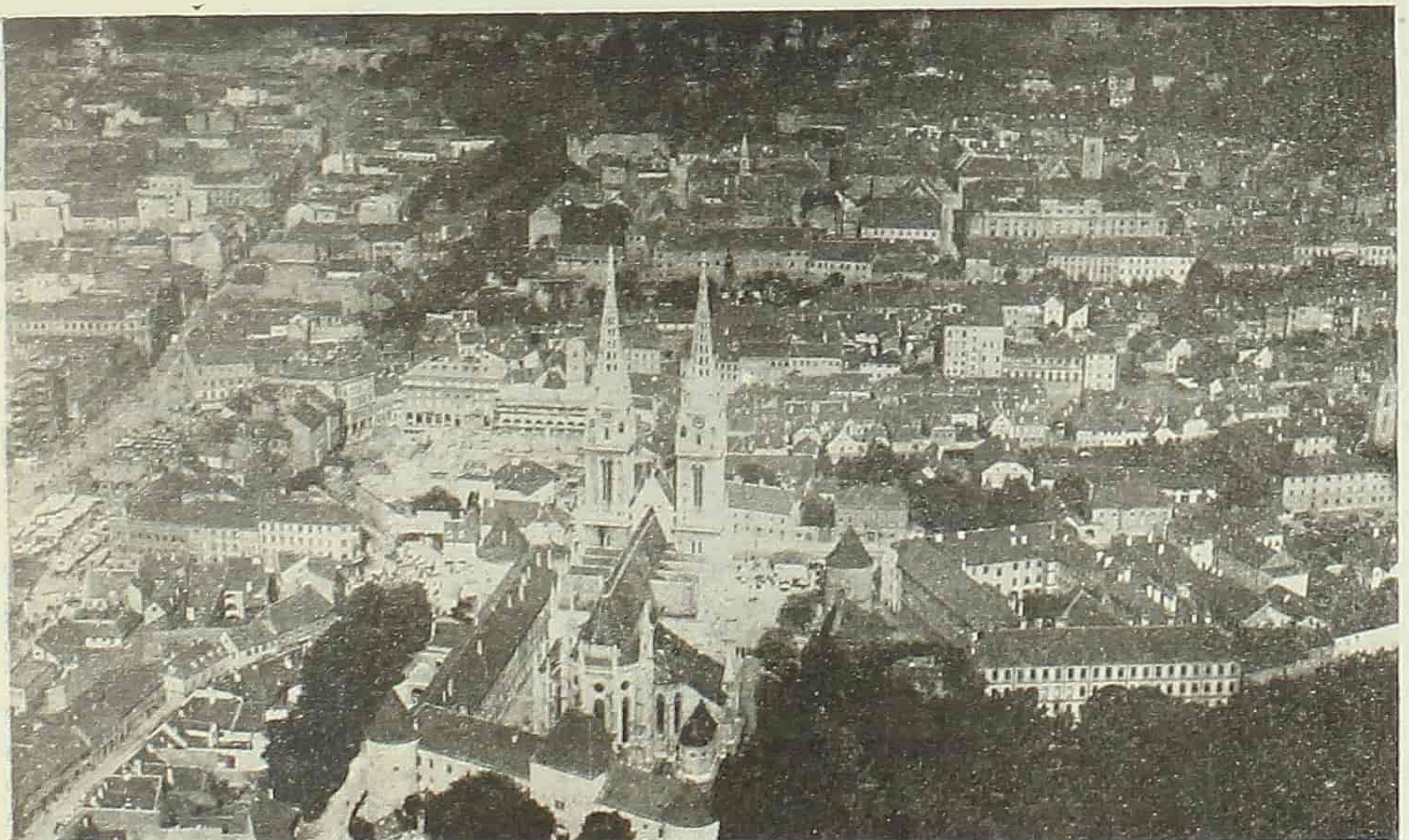
To bi bio kratki opis osnivanja Rotary Cluba **Zagreb**.
Zagreb, mjeseca augusta 1933.

Ing. Radovan **Alaupović**.

Trg Starčevića u Zagrebu, sa izgledom Hotela „Esplanade“, stana R. C. Zagreb
Place d'Ante Starčević à Zagreb, avec Hotel „Esplanade“, siège de R. C. Zagreb

Pogled na stari Zagreb (Grič) iz aviona
Un coup d'oeil d'avion, sur vieux centre du Zagreb (Grič)

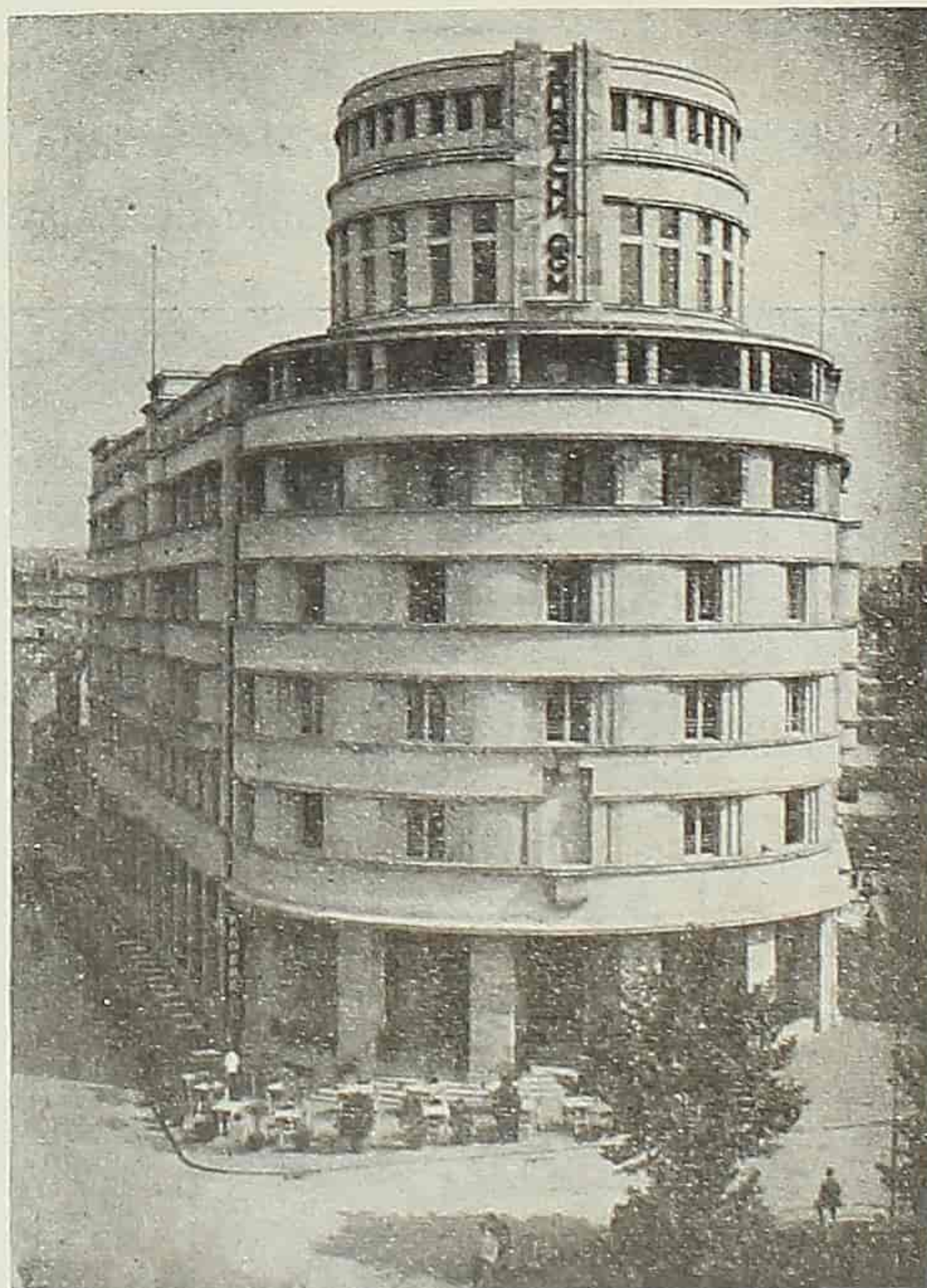

БУГАРСКИ ПРИВРЕДНИЦИ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Једна импозантна група бугарских привредника посетила је нашу земљу, задржавајући се у Београду, Загребу и Љубљани. У престоници су бугарски гости присуствовали особитом слављу, освећењу великог *Занатског дома*, 3 септембра и били су поздрављени свесрдно од делегата свих југословенских организација занатског сталежа. У штампи, како нашој, тако и бугарској, ова манифестација братства и зближења, није била незапажена, већ видно подвучена. Ми смо се обратили најпозванијем у ротарској заједници, по својој класификацији да нам са неколико речи пропрати ову посету. То је брат ротар Милан Стојановић. Он нам је за наш лист написао ове убедљиве редове: „Југословенско занатлиство дочекало је бугарске привреднике а нарочито занатлије, са искреном радошћу и братском љубављу.

Р. Милан Стојановић, председник Занатске коморе
*Milan Stojanović, président de la Chambre des métiers
à Beograd; membre du R. C. Beograd*

Занатски дом у Београду
Nouveau palais de la Chambre des métiers à Beograd

Занатски сталеж је свуда по свету познат по својој толерантности и по својој тежњи за хармонијом. Као облик привредне радности занатство не иде за доминацијом и освајањем; оно жели слогу, братство и мир, јер се најбоље развија у миру и слози. То су разлози који су допринели да југословенске занатлије дочекају своје бугарске колеге са неизмерним задовољством, уверени да ће ужи лодир међу занатлијама двеју суседних земаља допринети слози и братимљењу целокупног међународног занатлијства. У овом првом контакту са бугарским привредницима сјајно се манифестовала Ротарска идеја — братског служења. Ми имамо дубоко уверење, да ће бугарски привредници а нарочито занатлије са истом љубављу пропирати братство и повратку у своју домовину.

М. Ј. Стојановић

R. C. BEOGRAD

Sastanci (Meetings):
Ponedjeljak (Monday): 20.00
Hotel Srpski Kralj

БЕОГРАДСКИ РОТАРИ КЛУБ је своје летње седнице гледао да проведе на пољу, у хладовини, далеко од градске врућине и спарине. 236 је седница одржана на Авали, у новом раскошном хотелу са чије се терасе види Београд, како плива у електричној светлости. На Авали смо слушали реферат нашег Гувернера, рот. д-ра *М. Стојадиновића*, о утисцима са његовог пута по Албанији и Грчкој. Реферат је био веома занимљив и расветлио нам је многе политичке моменте свих земаља. — На 237 седници, која је одржана у Топчидеру, имали смо једног ретког госта професора д-ра *Мамлока*, ротара из Берлина, који нам је дао један реферат о стању Ротарства у данашњој Немачкој. — На 238 седници, опет у Топчидеру, имали смо за госта професора са Беогр. медицинског факултета д-ра *Косту Тодоровића*, који нам је образложио потребу подизања Међународне универзитетске санаторије у Лезену, у Швајцарској. — На 239 седници покренуо је питање сталне изложбе и сајма у Београду ротар *Ј. Викторовић* и указао на успело извођење Хитијенске изложбе овог лета у Београду.

*

Скоро нису Београђани имали лепшу седницу, него што је била 241 седница од 11 септембра 1933.

У лепо декорисаној сали хотела „Српски краљ“, украшеној великом југословенском заставом (поклон Чикашке ротарске централе Првом клубу Југославије) и безброј великих слика председника Ротари-интернационале и домаћих заслужних чланова, одржана је, у отсуству претседника *Адолфа Минха*, под претседништвом гувернера 77 дис-

трикта рот. д-ра *Милана Стојадиновића* ова седница у присуству многобројне браће домаћих, југословенских и страних ротара, као и неколицине гостију љубитеља и поштовалаца ротарске идеје. Пред страним гостима виле су се њихове националне заставнице.

Отварајући седницу бр. гувернер је, видно одушевљен, срдечно поздравио на француском најпре претседника ротари-клуба у Паризу ротара *Жана Апелтона*, професора, великог правника и претставника правне науке у Француској, истичући видно задовољство, што га може поздравити у Београду. Поздрав је ишао даље оснивачу ротарског покрета у Румунији рот. *Константину Јонеску*, члану ротари-клуба у Букурешту, рот. *Јану Роговичу*, брату Пољаку и члану Варшавског ротари клуба, а затим на немачком ротару *Арну Демеру*, члану Бечког ротари-клуба. Претставници југословенских клубова: рот. *Павле Остовић* — Загреб, рот. *Васа Исаиловић*, претседник клуба Панчево, и д-р *Воја Бесаровић* — Сарајево, били су такође топло поздрављени, као и гости *Вјек. Мајкснер* стари члан Сплита, *Фрањо Форетић* из Сплита, стари наш члан *Љуба Станојевић* и *Коста Љубисављевић* дев. реф. Народне Банке из Београда.

По прочитању домаће и стране поште по реферату рот. дра *В. Кујунџића*, добио је реч претседник ротари клуба Париз. У подужем и дивном свом говору евоцирао је рот. Апелтон, своје бављење на Солунском фронту и везе између француске и српске Врховне команде, свој ротарски састанак са нашим гувернером у Лозани и свој садањи пут на конгрес правника и судија у Дубровник. У своме заносном говору он је нагласио братске и искрено-пријатељске везе наших двају народа и истакао велики успех Др. *Стојадиновића* у Лозани са интересантном темом

о незапослености. Он се дивн прегалаштву Југославије и поздравља Београд, дични и херојски, у име целе Француске.

J. Appleton

На молбу секретара, да почастије „Југословенски Ротар“ својом сликом, ротар Аплтон је написао ове редове:

Београд, 12 септ. 1933

Г. Сшевану Г. Коену

Београд

Mon cher Camarade,

Према вашој жељи шаљем вам моју фотографију. Корисћим ову прилику да вам изјавим колико сам био дирнућ браћским и срдчним пријемом који су ми указали чланови Београдског рошари клуба, као пријавнику Париског клуба. Данас сам дејешом извесћио Париски клуб, да на својој сунрашњој седници наша париска браћа акламацијом шойло поздраве Београдски клуб.

Примише, драги браше, уверење моје срдчне оданоси.

Jean Appleton

Не треба ни рећи, да је говорник пожељео спонтани и одушевљени плесак свију присутних. Бр. Гувернер топло му се и пријатељски захвалио.

Други је говорник био млади претставник Букурешког клуба. Као оснивач и највећи поборник нашег покрета у Румунији он је већ створио четири клуба. У Букурешту, Темишвару, Клужу и Крајови лепрша се сада ротарска застава. Њему је лично особито мило, што му се указала прилика да поздрави Београд, ту дивну престоницу оног народа, који је вековима живео у пријатељству са Румунским народом и међу којима се до сада ниједна сенка неспоразума није појавила. Он се дивн напретку Београда и Југославије и носи одавде најлепше успомене.

Трећи је говорник био пољски парламентарцац рот. Ротович, који је више волео да посети клуб, него ли да иде — према распореду за пољске госте, чланове Сената и Сејма, који су тога дана боравили у Београду — на свечану претставу у позориште. Отпочињући на француском, наставља он на пољском свој одушевљени говор за Београд и Југославију. Дотиче се и политичке стране, заједничке одбране стечених права и слободе народа и даје кратак извештај о стању Ротарства у Пољској, где сада раде клубови у Варшави и Лођу а још су два у организацији: у Кракову и Познању. Завршујући свој говор прилази брату гувернеру и предаје му пољску заставу као поклон Варшаве Београду.

Четврти је говорник био симпатични Бечлија, рот. Демер, пред којим се лепршала дивна аустриска заставица, са ритером — оклопником са бечког Ратхауза, бечки поклон Београду старијег датума. Он је као претставник тешке индустрије и фабрика железничких машина и вагона, дао прецизну слику потреба што јачег зближења међу народима и што развијенијих саобраћајних веза железницама и путевима. Он је свестан историског преокрета своје отаџбине, па као претставник малог али вредног и за сваки рад одушевљеног народа, он жели својој земљи слободу

и мирни развитак, ослањајући се искрено на најближе суседе па даље и на све друге народе. Диви се напретку Београда, којег познаје израније и захваљује се на топлом поздраву бр. гувернера.

Чланови Београдског клуба су топло поздрављали сваког говорника.

Изгледало је, да је листа говорника била исцрпљена. Али је на крају узео реч гост и колега букурешког ротара, госп. Константин Наумеску, претседник удружења румунских адвоката у Букурешту и пријатељ Ротарства. (Оглашен је за најмлађег ротарског кандидата Букурешког клуба). Овај наш гост, са фрапантном сличношћу на покојног Бријана, одржао је одушевљен говор о заједничком раду Румуније и Југославије на одбрани постојећег стања. Његов је говор био више политичке природе, али му није ништа било примећено, јер није говорио као члан једног ротари клуба. Наравно, да је и он био топло поздрављен.

Брат гувернер је после овога закључио ову лепу и значајну седницу Београдског ротари клуба. Али су сви присутни још дуго у најбољем расположењу и пријатељском разговору провели још неко извесно време после закључене седнице.

R. C. DUBROVNIK

Sastanci (Meetings):
Četvrtak (Thursday) 20.00
Hotel Excelsior

Наш најмлађи **РОТАРИ КЛУБ У ДУБРОВНИКУ**, који се још налази у организационом стању, послао нам је извештаје од свога почетка састајања. Тако је први састанак био 11 маја о. г. где су били присутни само четири оснивача. Привремени претседник означен је *Младинов* а секретар *Мило Ерцеговић*. Изабран је четвртак за састанке а стан у хотелу Ексцелзиору. — На 2-гом састанку је било пријављено 7 ротара. Клерикални дубровачки лист „Народна свијест“ нашла је за потребно

да одмах нападне на ротарски покрет. — На 4 састанку било је пријављено већ девет чланова. Као гост био им је увек вредни и одушевљени ротар *Фрањо Ханаман* из Загреба, који им је одржао једно стручно ротарско предавање, чега ће се браћа Дубровчани дуго сећати. — На 5 састанку је прочитан поновни напад „Народ. Свијести“ на ротарство у Дубровнику. — На 8 састанку констатовано је већ 12 чланова. И овога пута је читана „Нар. Свијест“ па је одлучено, да се више не обазире на такво писање, јер је оно посве неозбиљно. — На том састанку узето је у оцену најновије издање државних дописних карата са сликама појединих места и предела наше земље. Како је израда тих карата посве рђава, те како се њима постиже негативан резултат, и у место боље рекламе за наша приморска места имамо одвраћање посета због рђавих снимака и рђаво одабраних објеката, то је решено, да се на ово скрене пажња друштву „Путник“ и умоли, да ове рђаве дописне карте повуче из промета и пусти боље и угледније дописнице. — На 11 састанку су поздрављени гости из Скопља: ротари *Таса Тасић* и *Јован Голочевац*. — На 12 састанку је рот. капетан *Милош* реферисао о пропасти дубровачког брода „Трећи далматински“, те је с радошћу саслушана вест да је други дубровачки брод „Босанка“ успела да спасе сву посаду са оштећеног брода.

R. C. LJUBLJANA

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Grand Hotel Union

РОТАРИ КЛУБ У ЉУБЉАНИ на 121 састанку саслушао је предавање свога госта *Инж. Томе Кнеза* о Међународном општем језику. Истиче потребу једног споразумног општења међу народима, што би ишло све ка јачем зближавању и пријатељству. Према тражењу бр. Гувернера одређен је да са-

стави историјат клуба *рот. Лоргер*. Од аутобиографија стигао је опис живота бр. Агнола. — На 122 састанку је *рот. Кнез* реферисао о једној холандској књизи која је донела чланак о културној борби у Југославији. — На 123 састанку објављује тајник имена чланова клуба у Целовцу (Аустрија) који су одређени у „одбор за споразум”. *Рот. Добрила* држи предавање „Како поступа са својим намештеницама”. *Инж. Божић* предаје своју аутобиографију клубу.

R. C. MARIBOR

Sastanci (Meetings):
Ponedeljak (Monday) 19.30
Velika kavarna

МАРИБОРСКИ РОТАРИ КЛУБ је на својој 135 седници саслушао реферат *рот. Ковачца*, да је у граничном селу св. Иљу нашао згодно место за интерклубски састанак са градачким клубом. — На 136 седници је бр. тајник реферисао да је из Чикага добио ново издање правила Р. И. и Р. К. *Рот. Плој* је одржао једно предавање о најновијем начину сузбијања наше новчане кризе, после којег се развила жива дебата. — Из приспеле поште које се читала на 137 састанку видимо ове занимљивости: *Рот. Томсон* из Сев. Каролине моли тајника за измену поштанских марака (ово је јако развијено међу клубовима) а *Р. К. Кансас* шаље приликом дана пријатељства искрене честитке па пише: „Снага ротарства не извире из бројне јакости ротарских јединица, него више из искрености намера и пријатељства, које стварају споразум и зближавање међу људима и народима”.

R. C. NOVI SAD

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
Hotel Park

НОВОСАДСКИ РОТАРИ КЛУБ је на својој 159 седници дефинитивно одлучио да за идућу зиму заузме за ротар-

ске седнице засебну салу у хотелу Краљице Марије за коју ће се сврху сала преудесити. — Са 160 седнице сазнајемо да је за историјат клуба одређен *др. В. Петровић*, да су за извештача појединих клубова одређена браћа *Вајс* и *Петровић* за немачке, *Илин* за чехословачке, *Грачанин* за италијанске, *Табакoвић* за француске и *др. Алексић* за мађарске клубове. На овој седници био је као гост трговац из Крагујевца *г. Бранко Вулетих*, који је био одушевљен ротарским радом и обећао потпомогати ротарски покрет код своје куће.

R. C. OSIJEK

Sastanci (Meetings):
Četvrtak (Thursday) 20.00
Grand Hotel

ОСЕЧКИ РОТАРИ КЛУБ је саслушао на 191 састанку веома интересантно предавање *рот. Киша* о изгледима на овогодишњу пшеничну жетву, које је браћу навело на живу дискусију о том веома важном питању. *Осечки клуб* је завео један леп обичај да се држе реферати и о свима предавањима која стигну из других клубова. Тако је претресано предавање *рот. Ридла* из Беча, *рот. Пилиша* из Суботице, и других. — Са 192 седнице сазнајемо да ће предавање *рот. д-ра Милована Пинтеровића*: О раду осечке и трговачке коморе, бити у целости штампано и тако бити приступачно целом привредном свету.

R. C. PANČEVO

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
Pivara Vajfert

РОТАРИ КЛУБ У ПАНЧЕВУ је на својој 110 седници извршио смену свога претседништва. Стари пријатељ и оснивач ротарства у Панчеву поново је изабран за претседника клуба. *Д-р Хадија* уступио је своје место *рот. Васи Исидовићу*. — На 112 седници држао је *рот. Кунд* предавање о спаљивању мртвих. Види се да ова идеја све

јаче занима браћу ротаре, те се нада-
ти, да ће код људи широких погледа,
као што су ротари, наћи једнодушно
одобравање. Рот. Стојић даје заним-
љиве податке о нашој пољопривреди и
сточарству.

R. C. SKOPJE

Sastanci (Meetings):
Petak (Friday) 20.00
Hotel Bristol

РОТАРИ КЛУБ У СКОПЉУ је на својој 129 седници саслушао предавање свога претседника рот. Бр. Војновића о позоришту и о финансиској страни скопског позоришта. — На 132 састанку одржао је гост инж. Мареш, аташе за штампу при југословенском посланству у Варшави, једно успешно предавање о Пољској. Поводом овог предавања поздрављен је братски варшавски клуб. — На 134 састанку поднео је рот. Милан Јовановић усмени реферат о својој путовању у Пореч у коме је поред осталог пожелео успостављање бољих саобраћајних веза. — На 136-ом састанку одлучено је да се фонду за довршење капеле-костурнице, која ће се звати Храм Славе, приложи 750 динара за фреску Стевана Првовезчаног. Брат М. С. Јовановић одржао је врло интересантно предавање о Албанији истичући да се за ту сврху користио књигом енглеског списатеља Тајлора, објављеном недавно. Том је приликом рот. Чемерић истакао потребу да се исцрпно поведе реч на идућим седницама о привредним везама Албаније и Југославије предложивши да реферат поднесе рот. д-р Ђурђевић.

R. C. SPLIT

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.30
Hotel Central

Дужност тајника преузео је професор Роко Машулић и према томе ротари требају сву пошту за Сплитски клуб да упућују на његову адресу: Вашингтонова улица 8 — Сплит.

R. C. SUBOTICA

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Park Hotel

У СУБОТИЧКОМ РОТАРИ КЛУБУ а на 172 седници реферисано је о припремама за међклубски састанак 19 августа о. г. на Палићу. Из Н. Сада је пријављено шест чланова а из Осека петорица. На дневни ред стављено: заједничко предавање о Раду Трг.-инд. и занатске коморе Осека и Новог Сада а и предавање рот. Боши-а о његовом бављењу у Француској. — 173 састанак посвећен је интерклубском, братском збору на Палићу, на коме је учествовало чланова: 16 из Суботице, 6 из Н. Сада, 4 из Осека и 3 из Вуковара. Ту су браћа ротари, удружени са лепим полем, саслушали предавање рот. Јулија Крајчевића о раду Новосадске трг.-инд. и занатске коморе. А после тога и предавање рот. Боши-а о његовој посети у француском ротари-клубу у Жуан-ле-Пину. Р. Боши је умољен од Француза да на тамошњем радиу одржи предавање, које је он са уводном лепом речи на француском и извршио. У забавном делу је концертирао штићеник Суботичког клуба млади виолиниста Стеван Мезен, а на клавиру га пратила г-ђа Стипић. Програм концерта је био веома пробран и саслушан са највећом пажњом, а после тога је настала игра и весеље је трајало до дубоко у ноћ. Гости су се разишли у највећем расположењу, пожеливши да се овако што чешће састају.

R. C. SUŠAK

Sastanci (Meetings):
Sreda (Wednesday) 20.00
Park Hotel

РОТАРИ КЛУБ НА СУШАКУ саслушао је на својој 162 састанку предавање свога претседника рот. д-ра Виктора Ружића о Поморству и поморским субвенцијама. По овој се предмети дебата тако била јако развила, да је,

бр. председник неке говорнике оставио за идућу седницу. — На 163 састанку је рот. *Броз* развио до у детаље свој програм за рад у вези са међународном службом. Бр. председник износи програм клубског рада за идућу годину. — 164 седница је проведена на свечаности, која се давала у почаст официра енглеске флоте која је тих дана боравила на Сушаку. — На 165 седници одржао је рот. *д-р Јаковчић* своје предавање о кризи у поморству, које је јако задовољило браћу ротаре, да је одлучено да се умножи и пошаље свима клубовима.

R. C. ZAGREB

Sastanci (Meetings):
Ponedjeljak (Monday) 20.00
Hotel Esplanade

РОТАРИ КЛУБ У ЗАГРЕБУ саслушао је на 221 састанку реферат рот.

Павла Остојића из живота енглеских клубова. У реферату је истакнута бојазан Енглеза за старење у клубу и жеља да се клубови што више подмлађују, те да се сачувају од опасности да изгубе интерес о стварима и идејама, које заступају младе генерације. *Д-р Машек* држи предавање о помору деце. Износи велику потребу за подизањем дечјих болница. Референт за немачке клубове рот. *Ширца* извештава да се клуб у Мајнцу развио а да и од многих других клубова из Немачке нема гласа о њиховом даљем опстанку. — На 222 седници споменута је педесетогодишњица живота рот. *Ивана Меитровића*, нашег прослављеног вајара, те му је једнодушно изречена братска честитка. Рот. *Отон Хајнрих* одржао је предавање о „бачварској грађи“, а рот. *Вељко Васић* о књижарству, а све у духу једног клубског решења,

Загребачки Ротари у „Риму“

Посјет „Рима“, красног винограда брата *д-ра Стјепана Млиналића* на загребачким горицама, постао је традиционалан годишњи догађај за Загребачки Ротари Клуб. Наша слика приказује групу ротара у радосном ишчекивању ражњића, с којих је чубена гостољубива кућа брата *д-ра Млиналића*.

да сваки члан одржи по једно предавање из своје класификације. Извршена је смотра ко ће све ићи на регионалну конференцију у Лозану. За ту је прилику спремио рот. *Алауповић* једну певачку тачку од седам југословенских народних песмица. — На 223 састанку одржао је рот. др. *Алекс. Шмит* једно стручно предавање о „Правима и дужностима адвоката“ с погледом на нови закон о адвокатима од 19 марта 1929. На крају свога реферата предавач је приказао положај адвоката у другим државама.

225-ом састанку председавао је др *Александар Шмит*, п.председник, у одсуству председника. Ротар *О. Хајрић* обавестио је чланове о својој посети клубовима у Брислу и Анверсу где је био веома лепо примљен истичући особито срдачност ротара van Vanden Woewre, члана R. C. Anvers. Ротар *Мавро Акселрод* реферисао је о приликама на пшеничном тржишту, истичући да ове године има пшенице у изобиљу на тржишту (према званичној процени 24 милиона метарских центи); да јој је тежина одлична али слабијег квалитета. Предавач је изнео врло документовано ситуацију на домаћем тржишту и борбу за извоз, у којој је победило Привилеговано. Реферат је саслушан врло пажљиво и предавач је награђен топлим аплаузом. Р. *Едо Марковић* саопштава да је примио од генералног секретара Периа карту из Лозане у којој поздравља сву браћу.

*

Генерални секретар Чесли Пери из Чикага упутио је брат Еду Марковићу писмо у коме му топло честита поводом организовања интердистриктног састанка на Бледу и у опште поводом његовог досадашњег вођења 77 дистрикта „у правом ротарском духу“.

Д-р В. К.

R O T A R S K A B I B L I O G R A F I J A

DIRECTORY OF ROTARY CLUBS, in Europe, Asia Minor and North Africa. Juli 1933. Ovaj „Directory“ sadrži spisak svih Rotary klubova u Evropi, Maloj Aziji i Severnoj Africi, sa označenjem mesta i vremena sastanka i adresama predsednika i sekretara. Vrlo je korisna knjižica za sve rotare, osobito za one, koji putuju u inostranstvo. Može se dobiti u Evropskom Rotary Sekretarijatu u Zürich-u, po ceni od ½ švajc. franka.

*Edo Marković: MJESEČNA GUVER-
NERSKA PISMA (mart 1932 — jun
1933).* Zagreb, 1933. Ovih dana izašla je iz štampe zbirka pisama našeg prvog guvernera brata Edo Markovića. Ona obuhvataju ceo period njegovog guvernerstva. Kao što brat Edo u predgovoru 1-po kaže: „Ona sadržavaju materijal o svim važnijim događajima koji su se u našem distriktu zbili za vrijeme od 16 mjeseci i predstavljaju, kao kronika, gotovo bih rekao, preteču našega mesečnika „Jugoslovenski Rotar“ — jedan produžni godišnjak, kojem je cilj da registruje minule događaje i razvitak, da se održi kroničarski kontinuitet od prvih početaka rada u distriktu.“ Štampanjem ovih pisama brat Edo je učinio jedno novo korisno delo za naše rotarstvo. Jugoslovenski rotari ostaće mu zahvalni.

ROTARY CLUB, SOFIA. Jedan od najmladjih članova velike međunarodne rotarske zajednice: R. C. Sofia, razvija vrlo lepo svoju delatnost. Imali smo prilike da vidimo njegov odlični mesečni Bulletin № 1, koji je izašao 1. septembra na francuskom jeziku, pod duhovitim uredništvom B. Tachauer-a. R. C. Sofia diži svoje sastanke svakog četvrtka u 13 časova, Hotel Bulgarie (Bugarska).

Sasvim je prirodno da će nas jugoslovenske rotare najviše zanimati život rotari-klubova u neposrednom susedstvu našeg distrikta.

Počinjemo dakle sa jednim od najmladjih klubova u našoj okolini. To je *Rotari klub u Sofiji*, u susednoj nam Bugarskoj. Radjanje Sofiskog kluba nije išlo lako. Još god. 1928 kada je naš veliki prijatelj Josif Šulc silazio prvi put u naše krajeve, imao je on za dužnost da, u svojstvu pretstavnika Čikaške centrale, obidje i Sofiju i pokuša i tamo da otpočne rad na osnivanju prvog bugarskog kluba. Tada Šulc nije uspeo, kao što nisu uspeli ni naponi moji lični, niti naponi još nekolicine naših članova, koji su stajali u vezi sa pretstavicima sofiskog društva. Ali što Šulcu i drugima nije uspelo, pošlo je za rukom rot. Gerbelu, našem počasnom komesaru iz Beča.

Iz biltena br. 1, koji je na francuskom u lepom obliku izdao Sofiski rotari klub u redakciji svoga člana Bole-slava Tahauera, novinara i ataše-a za štampu pri nadjarskom poslanstvu u Sofiji, vidimo da je rot. M. Gerbel, baveći se siključivo rotarskim poslom u Bugarskoj, osnovao je tamo još 22 aprila o. g. prvi bugarski rotari-klub u Sofiji. Posle nekoliko dana sastao se klub sa svojih 15 članova na prvu sednicu 27 aprila i izabrao časništvo, za pretsednika biv. bugarskog poslanika u Beču Todora Nedkova, za potpretsednika lekara d-ra N. Nikolajeva (koji je najviše i radio na osnivanju kluba, te se s pravom može nazvati „Bugarski Haris”), za sekretara trgovca Jordana Bojadjijeva, za blagajnika ing. Č. Kadinskog i za ceremonijara Velička Hristova. U klubu su još Savov industrijalac, Popov šef pres-biroa, Kličian direktor osig. društva, Mulafov veleposednik, Panica član odbora udruženja banaka, Tahauer autor ovog biltena, dr. Č. Burov, direktor drugog jednog osig. društva, Peev industrijalac, dr. Mimitrakov, lekar i

ŽIVOT R. I. IZVAN JUGOSLAVIJE

Fikov, advokat. Broj sofiskom klubu je 3596 a sastaje se svakog četvrtka u 13 čas. u hotelu „Bulgarija”.

Bilten pominje dalje sve važnije posete koje su učinjene klubu. Medju prvima vidimo rot. Slavka Sirišćevića, člana Beogr. rot. kluba, koji se juna meseca bavio u Sofiji kao delegat na Balkanskoj konferenciji za Turizam i saobraćaj. Br. Sirišćević kao već stari rotar nije mogao ni smeo a da ne ode u Sofiski klub i tamo prvi odnese pozdrave iz Beograda.

U toku idućih meseca klub je stekao nove članove. Tako su pristupili klubu Aladar Otaj, direktor jednog bioskopa, američki poslanik Šumeker i generalni direktor železnica, Luben Boškov, koji je klubu od strane Ministarstva saobraćaja poklonio 300 primeraka vanredno lepo izradjene turističke knjige kroz Bugarsku, pa ju je klub u službi propagande turizma već razaslao poznatijim i većim klubovima po Evropi. Ali je sa novim pretsednikom Sjed. Amer. Država došla i opšta promena u diplomatskom koru Amerike. I naš uvaženi, američki rotar, poslanik Princ i bugarski poslanik Šumeker opozvani su sa svojih dužnosti u Evropi, a sofiski rotar Ivan Popov premešten je za otpravnika poslova bugarskog poslanstva u Budimpešti.

U Sofiskom klubu rotarski je rad otpočeo ozbiljnim tempom. To se vidi po predavanjima i referatima u klubu. 29 juna je Mutafov referisao po jednom izveštaju o poseti kancelarija R. Int. u Čikagu. 6 jula je Hristov dao interesantan izveštaj o Bugarskoj na svetskoj ekonomskoj konferenciji u Londonu. 10 jula je Nikolaev održao predavanje o

Bugarskoj i međunarodnim paktovima. 20 jula je predsednik kluba Nedkov referisao o Paktu italo-jugoslovenskom. Ovo je pitanje — veli pisac Biltena — vrlo aktuelno i interesuje živo sve krugove Bugarske.

Bilten se završava dugačkim nizom imena klubova, koji su Sofiji čestitali osnivanje Rotari-kluba.

Obraćamo pažnju jugoslovenskim klubovima da se o prijemu Čartera prvog bugarskog rotari-kluba jave Sofiji, ako ne mogu lično a ono bar rotarskim čestitkama.

ROTARY-CLUB U PRAGU imao je 28 avgusta c. g. kao gosta počasnog svog člana, američkog rotara Vlčka, koji je održao jedno predavanje o današnjim privrednim prilikama u Sjed. Amer. Državama povodom novog zakona protiv nezaposlenosti i aboliciji zabrane alkohola. Prinudni kolektivni dogovor između poslodavaca i radnika izazvao je otpor kod vlasnika, ali se nada polaže u predsednika Ruzvelta da će i ovoga puta naći načina da prebrodi i ove smetnje.

Na sednici od 4 septembra 1933, koja je održana u naročito dekorisanoj sali hotel Alkrona, pozdravio je predsednik Kruliš-Randa najuzvišenije goste, koje uopšte može jedan rotari-klub da primi. Praški rotari bili su osobite sreće (koja izgleda nama u Beogradu da je odložena tek za dogodine), da u svojoj sredini pozdrave predsedništvo R. I. — dakle naše čikaške centrale — predsednika rotara Džona Nelsona, potpredsednika rot. Herberta Šofilda, generalnog sekretara rot. Česleja Peri-a i našeg starog prijatelja i poznanika evropskog sekretara d-ra A. Potera. Na sednici je bilo 60 predstavnika iz 27 čehoslovačkih klubova (pet ostalih klubova se telegrafski izvinilo). Od strane distrikta pozdravio je uzvišene goste guverner 66 distrikta rot. Najvirt na

engleskom i pretstavio im najvidjenije praške rotare.

Na to je uzeo reč predsednik R. I. rot. Nelson, koji se seća poznanstva na Bostonskoj Konvenciji sa guvernerom Najvirt-om i nije ni sâm verovao da će tako brzo ispuniti njemu dato obećanje da poseti lepu čehoslovačku zemlju. On ne razume češki jezik ali iz svakog pogleda, svake reči i svakog stiska ruke, on vidi pravo prijateljstvo i oseća se kao u svome klubu. A to je baš osobina rotara, da se osećaju prijateljski svuda i ne vodeći računa o razlikama naroda i rasa. Bilo je nekad doba — veli Nelson — kad čovečanstvo nije znalo za razlike rasne, verske, političke i socialne, onda smo bili jedna krv. Doći će opet vreme potpune sloge, za koju do sada nismo još dovoljno pripravljeni. A baš tu Rotarstvo ima svoj zadatak da ispuni, da u zajednici i među narodima prestanu nesporazumi a stvori se svet-sko prijateljstvo, koje je jedina zaloga trajnoga mira. Moramo znati da uspeh svakoga od nas, služi velikim delom na pomoći drugih. Uspeh je u zajedničkom radu; ponositi smo na našu organizaciju, koja ima moć da zbliži pojedince i narode po poslu celoga sveta u zajedničkoj delatnosti.

Govor predsednika Nelsona izazvao je čitavu buru oduševljenja i odobravanja. Na to je stari guverner Vrani predao gostima bogate darove od češkoga stakla.

Potpredsednik Šofild (iz Engleske) seća se predavanja mladjega Masarika u jednom engleskom koležu, koje je silno uticalo na tamošnje studente, kao i posete past-guvernera Hermana na jednoj Konferenciji Ribl-a. Spominje se na prijatno putovanje sa guvernerom Najvirtom u Boston. Odnosi iz Čehoslovačke najmilije uspomene. Krasni dar biće mu uvek potsetnik, da dodje opet skoro u češku zemlju.

Oba ova engleska govora tumačio je stari guverner Podhajski na češkom a potpretsednik Šlemr je prevodio češke govore na engleski.

Posle uzajamne zahvale završena je ova značajna sednica Praškog kluba.

Uzvišeni gosti iz Čikaške centrale običi će ovoga puta još i Beč i Berlin, pa će se onda vratiti u Ameriku.

ROTARY-CLUB U BEČU saslušao je na sednici od 29 avg. o. g. izveštaj svoga past - prezidenta Rotbergera o „rotarskom stolu” u banji Gaštajn. Od četiri godine na ovamo otpočeli su se u Gaštajnu rotari raznih austriskih i inostranih klubova okupljati u odredjeni dan na odredjenom mestu. To je bio banjski Rotari-klub ad hoc. Sastajali su se u hotelu „Austrija”, čiji je vlasnik rot. Štraubinger. Poslednje godine je klub posećivalo 27 rotara. Medju imenima posetnika s radošću vidimo i rotara Stevu Koenia iz Beograda i rot. Milana Manojlovića iz Novog Sada.

ROTARY-CLUB U SALCBURGU imao je 31 avgusta o. g. svečanu sednicu, povodom igranih Svečanih igara u Mocartovom pozorištu, na kojoj su uzeli učesća i mnogi rotari sa strane. Tu su bile i austriske rotarske veličine: rot. Beler iz Beča, pretsednik E. A. C., austriski guverner Princhorn i pretsednik bečkog kluba Sobotka. Medju mnogim drugim odličnim gostima vidimo i sekretara Beogr. rot. kluba Stevana Koenia. Iz bečkog kluba stiglo je 15 članova i pretsednik Sobotka podnaša izveštaj sa rotarske Lozanske konferencije, koja je provedena sva u duhu rotarskom. Svaki rotar ima uza se uvek još 149.999 drugova, čiji je uticaj u svetu svakog dana sve jači. Pa i dolazak bečkih članova u tako velikom broju ima se smatrati kao jedno rotarsko delo.

Guverner Princhorn u svojoj reči pohvaljuje ovaj bogati skup i želi da se

to javlja i po drugim austriskim klubovima. U Lozani, veli on, bila su važna pitanja na raspravi i sva su povoljno rešena. Budućnost evropskog Rotarstva leži u većoj samostalnosti upravljanja. U Lozani je stvoren i *Savetodavni privredni odbor između Austrije, Čehoslovačke i Jugoslavije* sa utvrđenim programom. Sa devizom „Rotarstvo mora raditi”, završio je guverner svoj govor.

Posle pretsednika Belera, koji je govorio o rotarima kao izvršiocima ogromnih poslova, dobio je reč Beogradjanin rot. Stevan Koen, koji se zahvalio na bratskom prijemu i predao rotarske pozdrave iz Beograda.

S velikom pažnjom saslušano je predavanje rot. prof. Holcmajstera o insceniranju Fausta u Salzburgu. Daje istoriat svečanih salcburških igara i način na koji je izveden Geteov „Faust” na otvorenoj bini u Salzburgu.

Po predlogu rot. Junga obrazovan je medju rotarima naročiti odbor za unapredjivanje svečanih salcburških igara, kao jedan od ciljeva salcburškog rotari-kluba.

Isto večer održana je poslednja svečana prestava. Davao se „Faust” u inscenaciji rot. Holcmajstera, koji je pokazao to večer nenadmašnu i savršenu scenu Geteovog „Fausta”. Gledalište je bilo u poljani a scene su sve ranije sagrađene u prirodi i tako je stvorena „Faustova varoš” sa Faustovom sobom, devojačkom sobom Gretinom, Auerbahov podrum, Čaroliska kujna i sve druge potrebne scene, poredjane jedna pored druge i osvetljena samo ona, koja se igra, dok sve druge ostaju u potpunom mraku. Naš sekretar rot. Stevan Koen ne može da se nahvali savršenstvu izvodjenja ove prestave. Gostiju je bilo sa sviju strana sveta, čak iz Engleske i Amerike. Skoro ceo diplomatski kor iz Beča bio je takodje prisutan, medju njima i naš poslanik u Beču g. Djordje Nastasijević.

dr. V. K.

Фабрика
РАДИАТОРА
И КОТЛОВА
Вел. Бечкерек

Једина у земљи која
израђује радиатора и
котлове од ливеног
гвожђа. Квалитет од-
личан. Цене умерене

За копије и повећања

Agfa

fotografski papir

Agfa-Lupex

papir za amatere sa velikim
zahtjevima.

Agfa-Lupex Chamois smeđi

Specijalni papir sa živim sme-
đjecrnim tonom slike.

Agfa-Verdex papir

koja izravno zeleno razvija.

Agfa-Brovira papir

za povećanja - 4 gradacije

ХОТЕЛ
СРПСКИ
КРАЉ

БЕОГРАД

Главни стан бео-
градског Ротари
клуба

КОВНИЦА А.Д. • БЕОГРАД

ВОЈВ. МИШИЋА БУЛЕВАР 43

прима све поруџбине
значки и осталих ро-
тарских амблема,

ДОМАЋА
ФАБРИКА
ОБУЋЕ

БОСТОН

БЕОГРАД

препоручује
своју првокла-
сну робу без
конкуренције.

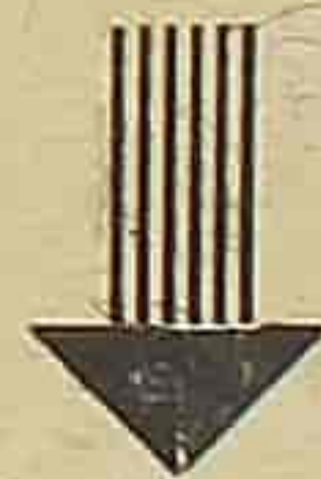

Предузеће за израду ко-
фера и тор-
барских из-
рађевина **МИЛАН Ј.
СТОЈАНОВИЋ И КО.**

Престолонаследников трг
(Теразије) 38, тел. 25-064

Бродоградилште и Радионица Српског Бродарског Друштва Београд — Чукарица (на Сави).

Телефон 26-819

Оправке бродова, шлепо-
ва, чамаца. Хелинг за из-
влачење бродова. — Мо-
дерне Машине. — Апарати
за заваривање, Сав уређај
са електричним погоном.